

та тараққийетсиз дунедagi биронта ҳам мамлакат қаршқоқлик ва жаҳолатга қархам бера олмайди, ўзининг суверенитети ва териториал бутунлигини қаттиқ туриб ҳикоя қила олмайди». Социал тараққийетга эришилганлиги жадал нитисодий ривожланиш билан бевосита боғлиқ, деб ўқтиради ҳафтанома.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПАРТИЯ XXVI СЪЕЗДИГА БОЙИХАСИ

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Совет халқи Ленин партиясининг сўнгашган даврадаги, КПСС XXIV ва XXV съезди ишлаб чиққан иқтисодий стратегияни амалга ошириб, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда ва совет кишиларининг фаровонлигини оширишда янгилаш-янг муваффақиятларга эришди.

Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ эътилофларининг иттифоқи, совет жамиятининг социал, сиёсий ва ҳарбий бирлиги, СССР — халқларнинг дўстлиги янада мустаҳкамланди. Социалистик демократия янги пороғига кўтарилди, меҳнаткашларнинг ижтимоий аълолиги ва ишлаб чиқаришдаги гайрати ёшди, халқ депутатлари Советларининг, касба соҳаларининг ва комсомолнинг роли ошди. СССРнинг янги Конституцияси — ривожланган социализм Конституцияси қабул қилинди.

СССРнинг қардош социалистик мамлакатлар билан ҳамдўстлиги кенгайди ва бойинди. Совет Иттифоқи тинчлик ва халқаро ҳамкорлик учун, халқлар озолини ва мустақиллиги учун, халқларо кескинликни юмшатиш учун кураш программасини ижтимоий билан амалга оширмоқда. Совет давлатининг

нинг жаҳондаги воқеаларнинг боришига таъсири улуғсиз бўлмоқда.

Хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда, совет халқининг, барча иттифокдош республикалар меҳнат кашларининг бунёдкорлик фаолиятида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг раҳбарлиги, йўналишувчилиги ва ташкилотчилиги роли ошди.

Совет халқи навбатдаги ўн йилликка (1981—1990 йиллар) уни янги катта ишлар ва зафарлар ўн йилликка айлантиришга қатъий ақд қилган ҳолда қадам қўймоқда. КПСС Программаси ҳамда партия XXIV ва XXV съездларининг қарорларига амад қилиб, совет жамияти ривожланишига эришилган муваффақиятларга таяниб, СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари ишлаб чиқилди. У СССРда коммунистик қурилиш таърибасини умумлаштириш, бошқа социалистик мамлакатларнинг таърибасини эътиборга олади. КПССнинг иқтисодий ва социал ривожланишнинг энг муҳим масалаларига доир стратегияси ва таътибасини саноатининг йилларнинг конкрет шaroитларида таътибқан тулиқ ифодалади.

I. 1976—1980 йилларда экономикани ривожлантириш ва халқ фаровонлигини оширишнинг асосий ақунлари

Ҳушнинг беш йилликда халқ хўжалиги КПСС XXV съезди белгилаб берган ҳамда ижтимоий ишлаб чиқаришнинг улуғсиз ривожлантириш, унинг самардорлигини ва иш сифатини ошириш асосида совет халқининг фаровонлигини янада юксалтиришга қаратилган йўлга мувофиқ ривожлантирилди. Мамлакатнинг миллий бойлиги кўпайди. Ишлаб чиқариш ва илмий-техникавий потенциал, экономиканинг ҳамма тармоқларини ўстиришга эришилди, планлаштириш ва бошқариш таътибқилиштирилди. Совет давлатининг муҳофаза қилиш лозими даражада сақланмоқда.

Тўққизинчи беш йилликка нисбатан миллий даромад 400 миллиард сўмлик, саноат маҳсулоти 717 миллиард сўмлик ва қишлоқ хўжалиги маҳсулоти 50 миллиард сўмлик кўпайди. Миллий даромадининг бошдан тўрт қисминдан бевосита аҳолининг истеъмоли, уй-жой ва социал-маданий қурилиш учун фойдаланилди.

Халқ хўжалигида 635 миллиард сўм капитал маблағ сарфланди. Асосий фонлар 1,4 баравар кўпайди. 1200 тадан кўпроқ йирик саноат корхонаси ишга тушдирилди.

Экономикани бойловчи — оғир саноатнинг янада ўсиши таъминланди. Техника таркибининг белгилиги тармоқларда янада ривожлантирилди. Ёқилган қазиб чиқариш, элемент энергия ҳосил қилиш, қора ва ранга металллар ишлаб чиқариш кўпайди. Халқ истеъмоли қилинган моллар ишлаб чиқариш 21 процент, шу жумладан маданий-роғоз ашёлари ишлаб чиқариш 41 процент ошди; маҳсулотнинг турлари кўпайди, сифати яхшиланди.

Фан-техника тараққиёти суръатлари жадаллашди, халқ хўжалигига янги техникани жорий этиш кўлами кенгайди, ишлаб чиқаришнинг техникавий даражаси кўтарилди. Бу вазифаларни ҳал этишга совет фани катта ҳисса қўшди.

Партиянинг ағдар сиёсати ижтимоий билан ўтказилди. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базаси мустаҳкамланди, у тобора кўпроқ индустриал кифага насб этмоқда. Ишларнинг бутун комплекс зосидан бу тармоққа 170 миллиард сўмлик кўпроқ капитал маблағ сарфланди. Ёки халқ хўжалигига сарфланган жами капитал маблағ ҳажмининг 27 процентдан ортиги сарфланди. Қишлоқ хўжалигига 1,8 миллионга трактор, 1,3 миллионгадан швед юз автомобили ва 540 мингга яқин дов қомбайн, қорачилик ва ем-хашак етиштириш учун кўп миқдорда машиналар, 400 миллион тоннага яқин минерал ўнг этгизилди. Меҳнатнинг машина-механизмлар билан таъминлангани 1,4 баравар орти. Ирригация ва мелiorация қурилиш соҳасидаги ишлар кенг миқёсда олиб борилди. Суғорилардаги ва заҳи қочирилган ерлар майдони қариб 35 миллион гектарга етказилди. РСФСР Нокоратроқ зонаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг комплекс программаси амалга оширилмоқда. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг марказлаштирил ва ихтисослаштирил, ағдар саноат ишхонасини янада чуқур ва кўп томонлама характер насб этилди.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштиришнинг қўлайлиги таъминланди. Беш йиллик мобайнида йиллик ўртача яқин дои ҳосили биринчи марта 200 миллион тоннага ошди. Гўшт, сут, туҳум, пахта ва бошқа маҳсулотлар етиштириш кўпайди.

Транспорт янада ривож топи, унинг техника билан таъминлигини яхшиланди. Юк ташинида қурув транспортининг, денга ва автомобиль транспортининг роли, пассажир ташинида эса хаво транспортининг роли ошди. Байнал — Амур темир йўли магистралли қуриш давом эттирилди.

СССР экономикаси яхлит халқ хўжалик комплексини сифатида ривожланди. Ҳар бир республиканинг иқтисодий потенциал аяча кўпайди.

Айниқса мамлакатнинг шимолий ва шарқий районларидаги территорияла-ишлаб чиқариш комплекслари жадал вужудга келтирилди. Ғарбий Сибирда нефть (шу жумладан газ конденсат) қазиб олиш 2,1 баравар, газ қазиб олиш 4,3 баравар кўпайди.

Фан-техника тараққиёти, бошқаруви таътибқилиштириш асосида ишлаб чиқаришнинг самардорлигини оширишга эришилди, ижтимоий меҳнат унумдорлиги 17 процент ёшди. Саноатда маҳсулотни қўлайлигининг 75 проценти, қишлоқ хўжалигига маҳсулотни қўлайлигининг ҳаммаси, қурилиш — қурилиш-монтаж ишларини ўстиришнинг 90 проценти меҳнат унумдорлиги ҳисобига қўлга киритилди. Маҳсулот сифати яхшиланди.

Социал вазифаларни ҳал этишда янги катта қадам қўйилди. Беш йил мобайнида миллий даромаднинг ҳажмининг турмуш даражасини оширишга тўққизинчи беш йилликка нисбатан 329 миллиард сўм кўп маблағ ақратилди. Совет кишиларининг моддий ва маънавий аълолиги тўлиқроқ қондирилди, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари яхшиланди.

Реал даромадга аҳоли жой бошига 17 процент кўпайди. Ишчи ва хўжалиқчиларнинг ўртача иш ҳақи 15 процентдан янада юксалтирилди. Жамоат хўжалигиндан олган даромаднинг 26 процент ошди.

Қора ва ранга металлургия, кўмир, сланец ва қўшмачилик саноати, қурилиш, қишлоқ хўжалиги, темир йўл транспорт йирик категориядаги ҳодимларнинг меҳнат ҳақи ошди. Нондлаб чиқариш тармоқлари ҳодимларнинг тариф ставкалари ва мақсад оқладларини оширишдек катта социал

тадбирни ўтказиш низоҳасига етказилди, натижада 31 миллион ишчи ва хизматчининг иш ҳақи қўлайтирилди.

Бепул таълим, медицина ёрдами, қариликда моддий таъминот ва бошқа социал тадбирлар ижтимоий истеъмоли фондлар ҳисобидан амалга оширилмоқда, шу фонлар беш йиллик мобайнида 527 миллиард сўмдан ортиб бўлди. Бу фондлардан бериладиган туловлар ва ишхоналар аҳоли жой бошига 1975 йилдаги 354 сўмдан 1980 йилда 438 сўмга етди.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг моддий-маънавий шaroитлари, колхозчиларнинг ҳамда халқ хўжалиги бир қанча тармоқлари айрим категориядаги ҳодимларнинг пенсия таътибқили яхшиланди. Соғлиқни сақлаш муассасаларида оғдатанчи ва дори-дармон сотиб олиш қарорлари нормаси оширилди. Умумий таълим мактабларининг 1—5 синфлари ўқувчилари дасликларни бепул бериш жорий этилди. Бошқа социал тадбирлар ўтказилди.

Қўлгана озиқ-овқат ва саноат молларини истеъмоли қилишнинг ўсиши давом этди. Хизмат кўрсатиш соҳаси янада ривож топи. Чанакана товар обороти 24 процент, маънавий хизмат ҳажми 43 процент кўпайди.

Уйқор қурилиш кенг миқёсда олиб борилди. Шу мақсадда қуриш 87,2 миллиард сўм, яъни беш йиллик диланда белгилашга нисбатан кўпроқ ҳажмда капитал маблағ сарфланди. Беш йилликда жами саҳни 530 миллион паварат метр уй-жой бинолари қуриб битказилди. 50 милдидан кўпроқ кишининг уй-жой шaroитлари яхшиланди. Ҳар бир шаҳар аҳолисининг 80 проценти яқини алоҳида квартираларда истиқомат қилмоқда.

Маориф, маданият, соғлиқни сақлаш, физкультура ва спорт соҳасида янги тараққиётга эришилди. Аҳолининг дам олиш учун аяча қулай шaroит яратилди.

Ёшларга умумий ўрта таълим бериш амалга ошири борилди. Капитал таътибқилиш кенгайтирилди. 12,5 миллион ишчи ва қиз ҳунар-техника билим юрларида насб ўрғанди. Олий ва ўрта махсус ўқув юрлари 10 миллион мутахассис тайёрлаб берди.

Брачлар сони 1975 йилда 834 миң кишидан 1980 йилда 1 миллион кишига етди, касалхоналардаги ўринлар миқдори эса 10 миң аҳоли ҳисобига 118 тадан 125 тага етди. Санаторийлар, дам олиш йўллари, пансионатлар, мактабга тарбия болалар муассасалари, пионер лагерлари, пионерлар ва ўқувчилар уйлари тармоғи кенгайди.

Атроф муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни тақдор қўлайтириш тадбирлари ўтказилди. Шу мақсадларга сарфланган маблағлар 1,5 баравар кўпайди.

Қардош социалистик мамлакатлар билан янада ҳар томонлама ҳамкорлик қилина бошланди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар социалистик иқтисодий интеграциясининг узоқ муддатли комплекс программасини амалга ошириш давом эттирилди. Ривожланиётган ва капиталистик мамлакатлар билан иқтисодий алоқалар кенгайди.

Планили хўжалиқнинг афзалликлари янада тўлиқроқ фойдаланилганда, ишлаб чиқариш резервлари активроқ ишга солинганда, камчиликларни тугатиш учун янада сабот билан кураш олиб борилганда, экономикани ривожлантиришда ва социал вазифаларни ҳал этишда булардан ҳам саломатроқ ютуқларга эришиш мумкин бўлур йил. Айрим тармоқлар ва корхоналар белгилашган планларни бажармадилар. Металл ва ёриқнинг қичқити қичқиши ва исроф бўлиши сўст қисқартирилди, иккиламчи ресурслардан дуруст фойдаланилмади. Капитал маблағнинг сўбю буюрилишига барҳам берилмади, ишлаб чиқариш объектларини қуриш ва ишга тушириш муддатлари қўбю юборилди. Қишлоқ хўжалигига унга ақратиб берилган ресурслардан етарли равишда самарали фойдаланилмади. Темир йўл транспорт ишдаги камчиликларни тугатишга муваффақ бўлинмади. Аҳолининг баъзи озиқ-овқат ва саноат моллари билан, уй-жой, маънавий хизмат билан таъминланида қийинчиликлар содир бўлди.

Қўлгана эски, шу жумладан йирик фойдали қазилма қонларнинг тугаб қолиши, қазиб чиқариш саноатининг асосий марказлари шарққа ва шимолақа силиниши, шунингдек, 1977, 1979 ва 1980 йилларда оғ-хаво шaroитларининг қишлоқ хўжалиги учун нуқулвай келиши айрим иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишни мураккаблаштирди.

Ишлаб чиқаришнинг самардорлигини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш соҳасидаги вазифаларни планда белгилашдек ҳал этишга муваффақ бўлинмади. Бошқариш ва планлаштириш механизми, хўжалик қурилиш металлургия, меҳнат ва ишхоналарнинг иқтисодий даражаси ҳозирги замон талабларидан оқилона қолди. Бу ҳол халқ хўжалигини интенсив ривожланиш йўлига ўтказишни қийинлаштирди.

Умуман ўтган беш йиллиқнинг ақунлари иқтисодий ва социал ривожланишнинг ҳамма йўналишларида мамлакатимиз олға силингандан далолат бериб турибди. Ўшнинг беш йиллик совет халқининг қаҳрамонона ишлари тарихида муносиб ўрин олади.

Совет Иттифоқи қудратли иқтисодий ва илмий-техникавий потенциал билан, юқори малакали кадрлар билан саноатининг йилларга қадам қўймоқда. Иқтисодий ва социал ривожланиш соҳасида эришилган марралар янада кенг миқёсда вазифаларни ҳал этиш имконини беради.

Одамларнинг энг муҳим турмуш фаолияти соҳасида — меҳнатда чуқур ўзгаришлар амалга оширилди, меҳнат шaroитлари яхшиланди ва енгилантирилди, серумун ва иқидий ишлаш учун кенг имкониятлар яратилди, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни тугатиш, ағдар меҳнатни индустриал меҳнатнинг бир турига айлантириш йўлидан анчагина олға силиниши эришилди.

Самарали демографик сиёсат ўтказилди, социалистик жамиятнинг энг муҳим яъеяси бўлиши олани мустаҳкамлашга, аёлларнинг оналиқни меҳнат ва ижтимоий фаолиятда актив қатнашиш билан бирга қўшиб олиб бориши учун энг яхши шaroитлар яратилишга қўмақлашилди. Болалар ва меҳнатда лаёқатсиз кишиларни жамият ҳисобидан боқини яхшиланиши; одамларнинг умрини ва меҳнат активлигини ўзгайтириш; аҳолининг сўхат-саломатлигини мустаҳкамлаш зосидан тадбирлар системаси амалга оширилди.

Одамларнинг уйғун маънавий турмуши, бутун аҳолининг маданият бойликларида баҳраманд бўлиши учун имкониятлар кенгайтирилди, маориф ва маданиятни янада юксалтириш таъминланди, аҳолининг тарбия қўлайтирилди, меҳнат ва ижтимоий хўжаликда коммунистик муносабат ривожлантирилди.

Иш вақтининг янада оқилона фойдаланилиши, меҳнатнинг унумсиз сарф ва исроф бўлиши тугатилиши, ижтимоий хизматини ривожлантириш, рўзгор ишларини енгиллаштириш асосида меҳнаткашларнинг бўш вақти қўлайтирилди, еяниқса ёшларнинг бўш вақтининг самарали ўтказиш формалари ва уни таътибқилиш таътибқилирилди.

Шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги муҳим тафовутлар аста-секин бартараф этилсин, мамлакатнинг барча республикалари ва районларида аҳолининг турмуш шaroитлари яхшиланди.

СССРдаги миллият ва элаларнинг ҳар томонлама ривожланиши ва ўзаро яқинлашишга, жамиятнинг социал бар қичилигини қўлайтиришга, одамларнинг янги тарихий бўлиши бўлиши совет халқининг гойий-сиёсий бирлигини мустаҳкамлашга қўмақлашилсин.

Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг интенсивлаш, унинг самардорлигини ошириш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштириш асосида жамиятнинг иқтисодий жиҳатдан янада тараққий этиши, моддий-техника базасида чуқур сифат сўзлашлари таъминланди.

Яхлит халқ хўжалик комплексини бўлиши СССР экономиканинг тез ва балансли ривожланиши, унинг ҳамма тармоқлари ва иттифокдош республикаларнинг хўжаликлари пропорционал ўсиши амалга оширилсин.

Ижтимоий меҳнатнинг ва бутун ишлаб чиқаришнинг таътибқили янада юқори пороғига кўтарилсин; бутун қуч ва ресурслар халқ хўжалигининг асосий вазифаларини ҳал этишга сарфлансин; энг муҳим социал-иқтисодий проблемалар, биринчи қалда озиқ-овқат проблемаси, халқ истеъмоли қилинган моллар ишлаб чиқарилиши ва маънавий хизматини ривожлантириш, қўл меҳнати қўлалиниши қисқартириш, машинасозлик, энергетика ва транспортни юксалтириш зосидан тармоқ комплекс программаларини, шунингдек катта миқёсдаги бошқа программаларни босқичма-босқич амалга ошириш таъминланди.

Халқ хўжалиги структурасида илгор сўзлашлар амалга оширилсин, тармоқлар ва ички тармоқ пропорционал таътибқилирилсин; фан-техника тараққиётини белгилаб берувчи тармоқларни илдам ривожлантириш, йирик территорияла-ишлаб чиқариш комплексларини барпо этиш давом эттирилсин; ағдар-саноат комплексининг ҳар томонлама ривожланиши, истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарилиши, шунингдек ишлаб чиқариш ва социал-маънавий инфраструктура тармоқларининг жадал ўстирилиши таъминланди.

Мамлакат миллий бойлигини қўлайтиришнинг, социалистик жамғармаларини ва истеъмоли ресурсларини тез ўстиришнинг ҳал қилувчи ва энг таътибқилин вазифаси бўлиши таътибқилирилсин; аҳолининг таътибқилирилсин; меҳнат унумдорлигини оширишга, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида асосий фондларнинг самардорлигини қўлайтиришга ва ишлаб чиқаришнинг материал сарфини қамайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Фан-техника революциясининг ютуқларини социалистик хўжалик системаси афзалликлари билан узвий равишда берилаштиришга ҳаракат қилинсин. Коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда ва ақтуал социал проблемаларни ҳал этишда фаннинг роли оширилсин; ишлаб чиқаришнинг комплекс механизмидаги автоматлаштириш, асосий тармоқларнинг техника билан қайта қурилдирилсин таътибқилирилсин; машиналар ва технологиялар жараёларининг юқори самарали системаларини оммавий равишда қўлалиниши ўтиш илчилли билан амалга оширилсин.

Капитал қурилиш самардорлиги кўтарилсин, уни илчил билан индустриаллаш амалга оширилсин, асосий фондларнинг сифат жиҳатидан таътибқилирилсин, янги ишлаб чиқариш қувватларининг тезроқ ишга тушурилиши ва ўзлаштирилиши таъминланди, ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш жадаллаштирилсин.

Ишлаб чиқарувчи қучларни жойлаштириш яхшиланиши, территориялар меҳнат тансимоти таътибқилирилсин, ҳар бир иттифокдош республиканинг умумлашган вазифаларини ҳал этишга қўлаётган ҳиссаси қўлайтирилсин; Шарқий ва Шимолий районларнинг ёқилиш-энергетика ва минерал хом ашё ресурсларини хўжалик оборотида самарали равишда жалб этиш таъминланди; йирик шаҳарларнинг ўсишини чеклаш йўли илчилли билан ўтказилсин, кичин ва ўртача шаҳарлар ривожлантирилди, уларга ихтисослаштирилган, серумун ишлаб чиқаришлар, корхоналарнинг, бирлашмаларнинг филиаллари жойлаштирилсин.

Чет давлатлар билан ва аввало социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқалар ривожлантирилсин ҳамда таътибқилирилсин.

Экономикани раҳбарлик савияси қўтарилсин, марказлаштирилган бошқарув корхоналар, бирлашмаларнинг хўжалик мустақиллиги ва ташаббуслорини билан тўлиқроқ қўшиб олиб берилсин; халқ депутатлари Советларининг ва касба соҳаларининг роли оширилсин; ҳамма жойда социалистик хўжалик қурилишнинг илгор металлургия жорий этилсин, хўжалик қурилишнинг энг зарур принцип — жамият мақсадлари йўлида энг кам чимкин қилиб, энг кўп натижага эришиш принципини илчилли билан амалга оширилсин.

Узоқ муддатли вазифаларни рўбга қичаришда ўн биринчи беш йиллик масъулиятни босқич бўлиб қолди. Бу беш йиллик мамлакатини социал-иқтисодий ривожлантириш йўли ва партиянинг саноатининг йиллардаги стратегик йўл-йўриқлари давомийлигини шундан кейинги беш йиллик ҳусунияларини ҳисобга олиб муассасалаштириш лозим.

Ўн биринчи беш йилликнинг бош вазифаси халқ хўжалигини барқарор, тобора ривожлантириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, экономикани интенсив ривожлантириш йўлига ўтказиш, мамлакатнинг ишлаб чиқариш потенциалдан янада оқилона фойдаланиш, ресурсларнинг ҳамма турларини ҳар томонлама тежам ва иш сифатини яхшилаш асосида совет кишиларнинг фаровонлигини янада ошириш таъминланди.

КПССнинг иқтисодий стратегиясига ва ўн биринчи беш йилликнинг бош вазифасига биноан:

1. Халқ фаровонлигини илчилли билан юксалтиришга доир тадбирлар системаси амалга оширилсин. Аҳолини халқ истеъмоли қилинган моллар билан таъминлашга, уй-жой шaroитларини ва медицина хизматини, меҳнат шaroитларини яхшилашга, бошқа ақтуал социал вазифаларни ҳал этишга биринчи даражада аҳамият берилсин. Ҳодимларнинг турмуш шaroитларини яхшилаш ишлаб чиқариш вазифаларини ҳал этиш билан мустаҳкамроқ боғлаб олиб берилсин.

Моддий ва маънавий рағбатлантириш системасининг таътибқилирилсин, аҳоли даромадларининг асосий маънавий бўлиши меҳнатда қараб ҳал қўлашнинг рағбатлантирувчи қуд қўлайтирилсин. Халқ хўжалиги тармоқларида, бирлашмаларда, корхоналарда меҳнат унумдорлигини унга қўлалиниши қанқинг ўсишига нисбатан илдамроқ ўсиши таъминланди.

Ижтимоий истеъмоли фондлари қўлайтирилсин, социал таъминот, маориф ва маданият ривожлантирилсин, бошқа оқилларнинг турмуш шaroитлари, аҳолининг дам олиш яхшиланди.

Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш тадбирлари амалга оширилсин.

Ҳодимларнинг меҳнат ва турмуш шaroитларини яхшилаш тўғрисида, ҳар бир коллективада иқидий вазиятни ва соғлом социал-психологик муҳитни вужудга келтириш, бирлашма-

ларда, корхоналарда, муассасаларда ва бошқа ташкилотларда насб-роқ маҳоратини ошириш, маданий оқилларни қондириш, физкультура ва спортни ривожлантириш тўғрисида ҳаммуҳим қилинсин.

Совет кишиларининг социал активлиги ва меҳнат гайратини ўстиришга ҳамда социалистик муносабани ривожлантиришга ҳар томонлама қўмақлашилсин.

2. Экономиканинг тобора ўсиши таъминланди, ижтимоий ишлаб чиқариш структураси таътибқилирилсин.

Истеъмоли ва жамғарма учун ишлатилган миллий даромад 18—20 процент қўлайтирилсин. Халқ хўжалигида илгор структуравий сўзлашларни, барқарор ва балансли кенгайтирилган — тақдор ишлаб чиқариш таъминлайдиган тармоқлар илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Саноатнинг база тармоқлари — энергетика, металлургия, машинасозлик, химия, шунингдек транспорт ва қурилиш техника билан қайта қурилдирилсин давом эттирилсин. Маҳсулотини энг илгор турларини ишлаб чиқариш янада тез ўстириш ҳисобига ёқилиш-энергетика комплекс билан реконструкция материаллар комитетининг структураси таътибқилирилсин. Ўндирма ишлаб чиқарувчи ва истеъмоли қилувчи тармоқларини ривожлантиришда ўзаро боғланлиши янада қўлайтиришга ҳаракат қилинсин. Буна халқаро социалистик кооперацияни кенгайтириш ва ишлаб чиқаришнинг ихтисослаштиришнинг чуқурлаштириш ҳар томонлама эътиборга олинсин.

Саноатнинг «А» группаси саноат тармоқларидаги нисбатан «Б» группаси саноат тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш тезроқ суръатлар билан ўсиши таъминланди.

Агросаноат, озиқ-овқат комплексини ҳар томонлама ривожлантириш, қишлоқ хўжалигини, унга хизмат қилувчи саноат тармоқларини, озиқ-овқат индустриясини, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш, асраш, ташини ва қайта ишлашга алоқдор ишлаб чиқаришнинг пропорционал ва балансли ўстириш қўладо тутилсин. Қишлоқ хўжалигида дов ва ем-хашак етиштиришнинг қўлайтириш, қорачилишнинг ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотининг сақланишини таъминлаш, уни истеъмолича энг яхши товар тарзда етказиб бериш ва эфаларини ҳал этишга алоҳида эътибор берилсин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг индустриал базага ва илгор технологияларга ўтказиш жадаллаштирилсин.

Транспортнинг ҳамма турлари ва аввало темир йўл транспортининг иштини яхшилашга доир комплекс тадбирлар амалга оширилсин ва уларнинг халқ хўжалигини ҳамда аҳоли оқилларига янада тўлиқроқ мувофиқ қолдишга тарада ривожланиши таъминланди. Ердачки ва хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқариш соҳаларининг техникавий даражаси оширилсин.

Моддий-техника таътибқилирилсин умумлашган системаси мустаҳкамланди ва таътибқилирилсин. Ўзининг моддий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва шу ресурсларни тежамлаш, ҳамма халқ хўжалигини хом ашё, материал ва асбоб-ускуналар билан улуғсиз таътибқилирилсин роли ва масту-улияти оширилсин.

Капитал маблағ асосий йўналишларга, ишга туширилган энг муҳим объектларга, аввало ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш ва техника билан қайта қурилдирилсинга сарфлансин. Тез,

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГА ЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Бош иккинчи бетда).

Маҳсулот ва ишларнинг таннархи пасайтирилсин. Саноат ва қишлоқда фойда таъминан 1,3 баравар ва совхозларда 1,7 баравар кўпайтирилсин.

4. **Фан-техника тараққиётини янада жадаллаштириш таъминлансин.**

Халқ ҳўжалигининг барча тармоқларида ишлаб чиқаришнинг техника билан янада тезроқ қайта қуrollантириш, меҳнат шароитларини яхшилаш ва унинг унумдорлигини оширишга, материал ресурсларини тежашга имкон берадиган машина ва ускуналарнинг яратилиш ҳамда ишлаб чиқариш йўли изчиллик билан ўтказилсин.

Принципал янги техника, материаллар, илг'ор технология гужулга келтирилсин ва ишлаб чиқаришга жорий этилсин. Ўзига бирламчи қувватта ва унумдорликка эга бўлган машина ва агрегатлар, юксак даражада тежамли асбоб-ускуналар, ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш учун керакли машиналарнинг тугал системаларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминлансин.

Тайёр маҳсулотнинг, бутлаш буюмлари, материаллар ва хом ашёнинг истеъмолчилар талабларига мувофиқ соддадан стандартлари ҳамда техникавий шартлари такомиллаштирилсин.

Илмий тадқиқотларнинг самарадорлиги оширилсин, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатлари анча қисқартирилсин. Илмий муассасаларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб олиб бориш такомиллаштирилсин, фундаментал ва амалий тадқиқотларнинг ишлаб чиқариш билан боғлиқлиги чуқурлаштирилсин, илмий-лойхалаш ва конструкторлик таъминотларининг моддий-техникавий базаси мустахкамлансин.

5. **Табиатни, қишлоқ ҳўжалик экинзорларини, атмосфера ҳавосини, сув ҳавзаларини, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш кўчатирилсин.** Табиий ресурслардан оқиб

дана фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтириш таъминлансин.

6. **Экономиканинг ҳамма бўғинларида бошқариш такомиллаштирилсин ва ҳўжалик юртиш даражаси оширилсин, уларни халқ ҳўжалигида энг яхши шировард натижаларга эришишга кўпайтириш кўчатирилсин.**

Халқ ҳўжалиги барча бўғинларининг ишлаб ушшоқчилик ва бартитиблик оширилсин. Планлаштириш изчиллик билан яхшиланин, планининг, иқтисодий восталар ва омилларнинг узвий равишда ўзаро ҳамияҳатлиги таъминлансин, бошқаришнинг таъминий структуралари ва методлари такомиллаштирилсин.

Ҳар бир ишлаб чиқариш участкасида ташаббускорлик, ишчанлик, ишлаб чиқаришни ўстириш резервлари ва имкониятларини иқидий қидириш ҳар томонлама ривожлантирилсин, юксак ушшоқчилик ва ижрочилик интизоми таъминлансин.

Ҳўжалик раҳбарларининг иш натижалари ва сифати, план топириқлари ва шартномавий мажбуриятлар бажарилиши, ҳўжалик ҳисоби принциплари рию этилиши, ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги таъминланиши учун, корхоналар буюм тоаблағларини айланишини жадаллаштириш учун бўлган масъулияти кўчатирилсин. Маҳкамачилик ва маҳаллий-чилик қўрғинишга қарши, планларни камайтиришга қарши кескин кураш олиб борилсин, план топириқларида асосиз тузатишлар киритилмайсин йўл қўйилмасин. Бошқариш ва планлаштиришга, ҳодимларни меҳнатга онгли, иқидий муносабатда бўлиш, юксак ишлаб чиқариш ва иқидий активлик руҳида тарбиялашда меҳнат коллективларининг роли ва ташаббуси оширилсин.

7. **Таъқи иқтисодий алоқаларнинг самарадорлиги оширилсин.** Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш таъминлансин. Ривожланаётган мамлакатлар билан ҳамкорлик ва капиталистик давлатлар билан ўзаро манфаатли савдо-сотиқ кенгайтирилсин.

III. Фанни ривожлантириш ва техника тараққиётини жадаллаштириш

Эн биринчи беш йилликда фан ва техниканинг ривожини совет жамиятини янада тараққий эттиришининг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга, экономикани интенсив ривожлантириш йўлига ўтказишни жадаллаштиришга янада кўпроқ даражада бўйсундирилиши лозим.

Шунга биноан:

энг муҳим фан-техника проблемаларини ҳал этишга доир тармоқ комплекс программаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш таъминлансин. Янги техникани яратиш ва ўзлаштириш муддатлари анча қисқартирилсин;

фан билан ишлаб чиқаришнинг ўзаро алоқалари кўчатирилсин. Тармоқ илмий муассасаларидаги тадқиқотларнинг савияси учун, тугалланган илмий ечимларнинг натижаларидан ишлаб чиқаришда тезроқ фойдаланиш учун министриклар билан идораларнинг масъулияти оширилсин. Ишлаб чиқариш билан таъйиранаётган маҳсулотларнинг техникавий даражасини баҳолаш системаси яхшиланин, эскирган маҳсулотларни ишлаб чиқариш ўз вақтида тўхтатирилсин;

илмий-тадқиқот ва лойхалаш-конструкторлик таъминотларининг таърибига—ишлаб чиқариш базаси мустахкамлансин. Илмий-тадқиқотларни ўтказиш учун керакли приборлар, асбоб-ускуналар, автоматлаштириш восталари, реактивлар ва препаратлар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин;

фан-техника революциясининг талабларига мувофиқ тадқиқотлар ва янги лойхалар таъйиранинг йўналишини, илмий муассасаларнинг таъминий структураси ўз вақтида аниқлансин ва ўзгартириб турилсин;

халқ ҳўжалигининг вазифаларини ҳал этиш учун олий ўқув юртиларининг илмий потенциалдан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин. Илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш ва аттестациядан ўтказиш такомиллаштирилсин;

иштироки билан раціонализаторларнинг оммавий илмий-техника изиқорлигини янада ривожлантиришга ҳар томонлама қўмақлашилсин. Фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда илмий-техника жамиятларининг роли кўчатирилсин.

8. **Фан ва техника ютуқларидан фойдаланиш асосида:**

автомат манипуляторлар (саноат роботлари), микропроцессорлардан ва ихчам электрон ҳисоблаш машиналаридан фойдаланишда ва ўрнатиб қўйилган автомат-бошқарув системалари ишлаб чиқариш ривожлантирилсин ҳамда улардан кенг фойдаланиш таъминлансин. Автоматлашган ҳеллар ва заводлар барпо этилсин. Электрон-ҳисоблаш техникасидан фойдаланиб, лойхалаш-конструкторлик ва илмий-тадқиқот ишларини автоматлаштириш кенгайтирилсин;

машина ва ускуналарнинг бирламчи қувватлари энг мақбул тарзда оширилиб, аини вақтда уларнинг таърибати, меҳнат ишлатилиши, энергия истеъмол қилиши камайтирилсин ҳамда шировард фойдали самара бирлиги—қиймати пасайтирилсин;

технология жараёналарини, ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар ва бажариладиган ишлар ўзгарган тақдирда қайтадан содланадиган кўп функцияли машина ва ускуналар яратилсин;

янги машиналар, ускуналар, аппаратлар ва приборлар яратиш вақтида унификация қилинган узеллар ва агрегатлардан фойдаланиладиган модул принципини кенг жорий этилсин;

транспорт восталарининг принципал янги турлари, шунингдек ёқилга ва энергия сарфи анча қисқартирилишини таъминлайдиган транспорт энергия-кучи қурилмалари яратилсин;

металлар ва қотишмалар, металл конструкциялар ва қувурларнинг пишиқ-пухтали хусусиятларини, занглашга чидамчилигини, иссиқ ва совуққа бардошчилигини оширадиган юксак даражада самарали методлар ишлаб чиқилиб, жорий этилсин; металл қукуналари, қотишма қукуналари ва қийин эрийдиган бирикмалар асосида янги конструкция материаллар, қоқламалар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин;

ўта соф, ярим ўтказгичли, ўта ўтказгичли, янги полимер ва композицион материаллар ҳамда улардан ясалган хоссалари комплекс олиндиндан белгилан қўйилган, ўта чидамли ва химиявий бардошли ноорганик нометалл материаллар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш ривожлантирилсин;

кам операцияли, оз чиқитли ва чиқитсиз технология жараёналар кенг қўланилиши, қаттиқ ва оғир сувоқ ёқилгилардан комплекс фойдаланиш ҳамда уларни қайта ишлашнинг, шунингдек синтетик ёқилгилар олишининг самарали методлари яратилиб, жорий этилсин;

металлар, материаллар ва маҳсулотларнинг хоссаларини анча яхшилаш мақсадида уларга ишлов беришининг электр-химиявий-лазер, радиация ва бошқа юксак самарали методларидан фойдаланилсин;

маҳсулот сифатини контроль қилиш ва синашнинг авто-

матлаштирилган методлари технология жараёналарининг тарққий қисми сифатида тезроқ жорий этилсин;

рудалар тарққийдаги фойдали компонентларини комплекс ва янада тўла-тўқис ажратиб олиш учун; тарққийдаги фойдали компонентлари оз бўлган ва мураккаб қонлардан фойдаланиш учун техника восталари ва технологиялар яратиш ва улардан кенг фойдаланиш таъминлансин;

халқ ҳўжалигида қайта тилланадиган энергия манбалари (гидравлика, қўёш, шамол, геотермал энергиядан фойдаланиш миқёслари кенгайтирилсин.

Иқтимоий фанлар соҳасидаги бутун қуч-тайрат қўйидаги соҳаларга қаратилсин:

КПСС, халқаро коммунист ва ишчилар ҳаракатининг революцион-ўзгартирувчилик фаолияти таърибасини умумлаштириш, материалистик диалектикадан назарий ва амалий вазифаларни ҳал этишда фойдаланиш асосида диалектик ва тарихий материалистик, сиёсий иқтисод проблемаларини, илмий билишнинг методология масалаларини ишлаб чиқиш;

ривожланган социализмнинг, коммунизм моддий-техника базасини вужулга келтиришнинг ва ишлаб чиқариш мубосабатларини такомиллаштиришнинг иқтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг назарий масалалари юзасидан фан-техника тараққиётининг социал-иқтисодий проблемалари, халқ ҳўжалигини бошқаришни такомиллаштириш, агар сибаст, демографияни, такомиллаштириш ва меҳнат ресурсларидан фойдаланиш юзасидан тадқиқотларни кенгайтириш;

етук социализмнинг социал структураси ва сиёсий системаси, коммунист тарбия, инсонни ҳар томонлама ва ўйғун равишда камол топтириш, социалистик турмуш тарзини янада такомиллаштириш проблемаларини тадқиқ этиш; жаҳон социалистик системаси ривожининг иқтисодий қонуниятларини, социалистик иқтисодий интеграция ва таъқи иқтисодий алоқалар проблемаларини тадқиқ қилиш; капиталистик ва ривожланаётган мамлакатлар экономикаси ҳамда сибаст масалаларини ўрганиш; антикоммунизмни, иқтимоий ривожланишнинг буржуа ва ревизионистик концепцияларини танқид қилиш, марксизм-ленинизм соҳалаштирувчиларни фох қилиб ташлаш.

Табиий ва техника фанлари соҳасида бутун қуч-тайрат қўйидаги энг муҳим проблемаларини ҳал этишга қаратилсин; математика назариясини ривожлантириш, ундан амалий мақсадларда фойдаланиш самарадорлигини ошириш; материянинг тузиллигини янада чуқур ўрганиш мақсадида элементар заррачалар ва атом ядроси физикасини ривожлантириш;

ядро энергетикасини ривожлантириш ва термоядро энергетикаси асосларини яратиш; энергияни ўзгартириш ва узатиш методларини такомиллаштириш;

хоссалари олиндиндан белгилан қўйилган янги моддалар ва материаллар олишининг химиявий-технология жараёналарини, энергетика ва меҳнат ресурсларини тежашдаги, босқич технология қидирилган фойдаланиладиган хом ашёлар ва ёрдамчи маҳсулотлардан комплекс фойдаланиш технологияларининг илмий асосларини яратиш;

лашқарлар, ускуналар ва бошқа машинасозлик маҳсулотларининг сифатини, пухталигини, тежамлигини ва унумдорлигини ошириб, уларга ишлатиладиган материални ва уларнинг энергия истеъмол қилишини камайтириш; ҳисоблаш техникасини, унинг элементлари базасини ва математик жиҳатдан таъминланишини, ахборот узатиш ва ишлов восталари ҳамда системаларини такомиллаштириш, автомат бошқарув системаларининг самарадорлигини ошириш, коллектив тарзда фойдаланиладиган ЭХМ ва ҳисоблаш марказлари тармоқини ривожлантириш;

ҳаёт фаолиятининг физиология, биохимия, генетика ва иммунология жараёналарини механизацияни биши, энг кўп тарқалган касалликларнинг олдини олиш, диатноз қўйиш ва даволаш методларини такомиллаштириш, янги дори-дармонлар, препаратлар ва медицина асбоб-ускуналарини ишлаб чиқиш;

ўсимликларнинг сермахсул навларини, чорва зотларини ва фойдали микроорганизмлар турларини етиштириш, физиология жиҳатдан актив янги моддаларни, шу жумладан пестицидларни яратиш;

медицинада, қишлоқ ҳўжалигида ва саноатда фойдаланиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун биотехника жараёналарини ишлаб чиқиш;

космик фазонини фан-техника ва халқ ҳўжалигини ривожлантириш мафзафатлари йўлида янада чуқур ўрганиш ва ўзлаштириш;

табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги тадқиқотлар самарадорлигини ошириш, биосфера, дунё океани ресурсларидан ҳамда денгизлар соҳилга янги жойлардаги ресурслардан оқибона фойдаланиш, об-ҳавонини ва табиатнинг бошқа ҳодисаларини олдидан айтиш методларини такомиллаштириш.

саноат ишлаб чиқаришини таъминий этиш формалари такомиллаштирилсин, саноат тармоқлари ва айрим корхоналар ўртасидаги ишлаб чиқариш алоқалари яхшиланин. Ишлаб чиқаришни иқтисодлаштириш, кооперациялаш ва марказлаштириш даражаси оширилсин;

ишлаб турган корхоналарини техника билан қайта қуrollантириш ва реконструкция қилиш жиҳаслари анча кенгайтирилсин, улар янги юксак самарали техника билан қайта таъминлансин, илг'ор технологияни, меҳнатни ва ишлаб чиқаришни илмий таъминий қилиш жорий этилсин;

ишлаб чиқариш қувватларидан ва асосий фондларидан фойдаланиш яхшиланин, машина ва ускуналарнинг иш смеаси коэффициентини оширилсин. Айрим тармоқлар ва ишлаб чиқаришларнинг хусусиятларини ҳисобга олиб машина ва ускуналар ремонтини таъминий этишнинг ремонтлар ўртасидан даврда ишлаб муддатини узайтириш таъминлайдиган илг'ор системалари яратилиб, жорий қилинсин.

Саноат тармоқлари ривожининг қўйидаги асосий йўналишлари белгилансин.

Электр-энергетикада электр энергия ҳосил қилишни 1985 йилда 1550—1600 миллиард киловатт соатга, шу жумладан атом электр станцияларида 220—225 миллиард киловатт соатга ва гидроэлектр станцияларида 230—235 миллиард киловатт-соатга етказилсин. СССРнинг Европа қисмида электр энергия ишлаб чиқаришни кўпайтириш асосан атом ва гидроэлектростанцияларда таъминлансин.

Атом электр станцияларида 24—25 миллион киловатт янги қувватлар ишта тузилирин. Тез ҳаракатланувчи нейтронлар асосида ишловчи реакторларни ўзлаштириш ва иссиқлик энергияси ҳосил қилиш учун ядро ёқилгисидан фойдаланиш ишлари давом эттирилсин.

Сибирь, Узоқ Шарқ ва Ўрта Осиё дарёларида гидроэнергиядан комплекс фойдаланишнинг ҳисобга олиб, йиринг гидроэлектростанциялар, шунингдек СССРнинг Европа қисмида гидроаккумуляция қилувчи электр станциялар қурилсин.

Экибастуз ва Канск-Ачинск ҳавзаларининг қўмидан, шунингдек Габрий Сибирь қонларининг табиий газини ҳамда нефтини қўйишиб чиқаришга газдан фойдаланувчи иссиқлик электр станциялари қурилиш жадал суръатлар билан амалга оширилсин. 1500 киловатт қуқилиниши Экибастуз—Марказ домий ток электр линиясининг биринчи навбати ҳамда 1150 киловатт қуқилиниши Экибастуз—Урал ўзгарувчан ток электр линияси ишта тузилирин.

Мамлакатнинг туташ энергетика системасини янада ривожлантириш, халқ ҳўжалигининг электр таъминоти пухталигини ошириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин.

Иссиқлик электр марказлари ва йирик район қозонхоналари қуриш йўли билан истеъмолчиларни иссиқлик билан бир марказдан таъминлашни янада ривожлантириш, иссиқлик сарфлаш салмоғи ҳамда электр ва иссиқлик энергиясининг таннархини камайтириш таъминлансин.

Меҳнат унумдорлиги 18—20 процент оширилсин.

Нефть саноатида 1985 йилда 620—645 миллион тонна ҳажмида нефть (газ конденсати билан бирга) қазиб олиш таъминлансин.

Габрий Сибирь районларида, Қозогистон СССРда ва мамлакатнинг Европа қисмида нефть қазиб чиқариш саноати юқори суръатлар билан ривожлантирилсин, қурилишнинг илг'ор методларини кенг қўланиш ҳамда асосан заводларда юқори сифати қилиб тайёрланган блок-комплект ускуналардан фойдаланиш негизда янги нефть қонларини саноат йўли билан ишлатишга жадал топириш амалга оширилсин.

Нефть қатламларига таъсир қилишининг янги методларини қўланиш кенгайтирилсин ва шу йўл билан ер остида нефть чиқариб олиш кўпайтирилсин. Қон-қудуқлардан газли нефть усулида фойдаланишдан ноборат илг'ор усул ва серурум қўғирма электр насослари жорий этилсин.

1985 йилда комплекс автоматлаштирилган қонларда қазиб олишнинг нефтин салмоғи 85—90 процентга етказилсин. Ёр-қон-қудуқга ҳизмат қилиш учун бўладиган меҳнат сарфи 15—18 процент камайтирилсин.

Техника билан жадал қайта қуrollантириш ва пармалаш ишларини таъминий этишнинг янада такомиллаштириш ҳисобига бу ишларнинг техникавий-иқтисодий қўрсаткичлари яхшиланин.

Нефтини қайта ишлаш саноатида нефтдан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, учи қайта ишлашни янада чуқурлаштириш, нефть ва нефть маҳсулотлари нобудгарчилигини қисқартириш таъминлансин.

Хушўй углеводород, сувоқ парафин, этилен, нефть электр қонсини кўп тоналлаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Ёқилгига ва мойлаш ёғларига қўйиладиган юқори самарали элементлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқариладиган нефть маҳсулотларининг сифати оширилсин. Ишлаб чиқарилаётган мойлаш ёғлари, мойлар, мотор ва қозон—печ ёқилгилари сарфларини янада унификация қилиш амалга оширилсин.

Планлаштирилган ҳамда ишлаб чиқаришни ўстириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Газ саноатида табиий газ қазиб олишни жадал ривожлантириш программаларини амалга ошириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин. Унинг ҳамми 1985 йилда 600—640 миллиард кубометрга етказилсин. Тармоқини янада жадал ривожлантириш учун широт яратилсин.

Газ саноатини янада таъйиранинг қўғирма автомат блок қурилмалар жорий этилсин.

Нефть қўйишиб чиқариш ва табиий газини комплекс қайта ишлаб, ундан этан, олтингугурт ва бошқа йўлдош компонентлар ажратиб оладиган қувватлар кўпайтирилсин. Газ конденсати қазиб олиш оширилсин, ундан янада тўла-тўқис фойдаланилсин. Газ ва қонденсатин қазиб оладиган ҳамда қайта ишлайдиган, шунингдек Астрахань газ конденсати қон негизда олтингугурт ишлаб чиқариладиган савзот комплексини барпо этишга киришилсин.

Юксак даражада автоматлаштирилган ва пишиқ-пухта ишлатиладиган қудратли магистраль газ қувурлари қурилиши амалга оширилсин.

Мамлакат газ таъминоти яхлит системасининг иш самарадорлиги ва пухталиги оширилсин. Иссиқлик истеъмол қилувчи асосий районларда ер ости газ омборлари қуриш давом эттирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 33—35 процент оширилсин. Қўғири саноатида 1985 йилда 770—800 миллион тонна миқдорда қўғири қазиб олиш таъминлансин.

Илг'ор технологияни ва бирламчи қуввати натта бўлган қон-транспорт машина-ускуналарини кенг миқёсда жорий этиш асосида қўғири энг самарали очиқ усулда қазиб олиш ишдан суръатлар билан ривожлантирилсин. Қуёбасдаги қувватларни вужулга келтириш, Канск-Ачинск ва Экибастуз ёқилгй-энергетика комплекслари объектларининг қурилиши ва шу райоқларда қўғири қазиб олишни кўпайтириш жадаллаштирилсин.

Айниқса, қонсаланувчи ва рўғор ёқилгиларига ишлатилувчи қўғири ер ости усулида қазиб олиш, қўғири гидравлик усулда қазиб чиқариш ҳамда қувурлар орқали таъини янада ривожлантириш амалга оширилсин.

Халқ ҳўжалигида етказиб бериладиган қўғирининг сифати оширилсин.

Шахта қуриш таъминотларининг қувватлари кўпайтирилсин.

Қон-геология жиҳатидан мураккаб шароитларда қўғири қазиб оладиган ва қон тайёрлаш ишларини бажарадиган машина-ускуналарнинг серурум комплексларини яратиш ва уларни қўлаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш теълаштирилсин. Шахталардаги тозалаш завоабларида одамларнинг домий иштирокисда қўғири қазиб чиқариладиган автомат восталари яратиш ва жорий этиш кенгайтирилсин.

Халқ ҳўжалигининг серурум ва пухта ишлайдиган қоншахта машина-ускуналарига ва уларнинг запас қисмларига бўлган ёқилгйнинг тўла-тўқис қонларини учун қўғири машина-созилигининг ишлаб чиқариш қувватлари кўпайтирилсин.

Меҳнат широтлари ва техника ҳавфазалиги яхшиланин. Қўғири қазиб олиш ва қайта ишлаш ҳамқини кўпайтириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Қора металлургияда металл маҳсулотининг сифатини тўбдан яхшилаш ва унинг самарали турларини ишлаб чиқариш кўпайтириш бундан бунгй ривожланишнинг бош йўналиши бўлиб қолиши керак.

1985 йилда қора металлларнинг 117—120 миллион тонна тайёр прокати ишлаб чиқарилин.

Қора металлургия қорхоналари кенг миқёсда техника билан қайта қуrollантирилсин.

Сувуқ усулда прокат қилинган лист, пухталаштирувчи термик ишлов берилган ва оз лигирланган пўлалардан тайёрланган прокат, ҳўрта қоқламалар лист ва туқуна (шу жумладан энг юққа туқуна), сувуқ усулда прокат қилинган лента, динамо пўлати, прокатнинг фасон ва юксак даражада аниқ профиллари, шунингдек қалин пўлат лист ишлаб чиқариш 1,5—2,5 баравар кўпайтирилсин.

Пўлат қувурларнинг тежамли ва маҳсус турларини: нефть қудуқларини пармалашда ишлатиладиган янги турдаги бурма ариқчалар ва зангдан сақловчи модда қопланган резабали қувурлар, юқори босимли қозонлар учун юксак даражада аниқ, подшиниқли қувурлар ва атом энергетикаси учун керакли қувурлар ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Газ қувурлари учун қўғи қатламли қувурлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Ёқилгйга юқори даражада бардош берадиган, ўзоққа чидайлашчи, зангга бардошли буюмлар ҳосил қилиш учун, шунингдек машина ҳамда механизмлар тайёрлаш меҳнат ҳамда металл сарфини камайтириш учун металл қуқун ишлаб чиқариш 3 баравардан энг кўпайтирилсин. Прецизион қотишма ва прокати саноатда ишлаб чиқариш ривожлантирилсин.

Қора металлургиянинг хом ашё базасини илдам ривожлантириш таъминлансин.

Қазиб чиқарилаётган рудалар тарққийдаги моддаларни ажратиб олиш оширилсин, концентратлар тарққийдаги темир, марганец ва хром миқдори кўпайтирилсин. Оксидланган темирлик кварцларини саралаш ва қуқоқлаш теҳнологияси саноат миқёсда ўзлаштирилсин.

Кислород-конвертор ва электр ёрдамида пўлат эритиш методларини ривожлантириш йўли билан пўлат ишлаб чиқариш янада кўпайтириш амалга оширилсин. Электр ёрдамида эритиладиган пўлат ишлаб чиқариши 1,6 баравар кўпайтириш таъминлансин. Пўлатни маҳсус қайта эритиш ва печдан ташқарида ишлов бериш методлар билан пўлат ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Заготовканини узлуқсиз қўйиш машиналарига пўлат қуқини 35—37 миллион тоннага етказилсин.

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАШТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши учинчи бетда).

Ишлаб чиқарилаётган машинасозлик маҳсулотининг сифатини ва техникавий даражасини контрол қилиш, системаларнинг таъсирчанлигини кучайтириш таъбирлари ишлаб чиқишда ва амалга оширилган.

Ос маҳака талаб қилганда бир хилдаги ишларда, оғир ва йисон учун зарарли шартларда қўл меҳнатидан фойдаланишга буюм берадиган машина ва ускуналар айниқса программа асосида бошқариладиган автомат манипуляторлар системаларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилган.

Машинасозлик ишлаб чиқариши технологиясининг тақомиллаштириш ва унинг ташкил этилишини яхшилаш ҳисобига бу соҳанинг самарадорлигини оширилган. Детаallar, ускуналар ва технология жараёнининг тармоқлар ичда ва тармоқлар орасида чуқур унвонларини тақомиллаштириш таъминланган.

Машинасозлик ишлаб чиқаришининг иқтисодлаштириш янада чуқурлаштириш ва кенгайтириш, тармоқларда ва тармоқлар орасида фойдаланишдаги таъминлаш янги иқтисодлаштирилган, ускуналар ва йисон ҳолатлар барио экин ҳақида ишлаб чиқариш маъмурий корхона ва цехларини ривожлантириш давом эттирилган.

Универсал станок ва машиналар ишлаб чиқаришнинг қисқартириш ҳамда сериум махсус ва агрегат станоклар, илгор темирчилик-пресслаш машина-ускуналар, автомат линиялар ва комплекслар ишлаб чиқаришнинг кўпайтириш ҳисобига машинасозликда металл ишлаш машина-ускуналарини парнинг структураси яхшиланиш.

Машинасозлик корхоналарини янги металл ишлаш машина-ускуналар билан биринчи навбатда қайта қуrollантириш таъминланган.

Машина ва ускуналар тайёрлашга кетадиган металл улушини камайтиришга ҳамда металл маҳсулотлари ишлаб чиқаришда қийинлар ва илборларликларни анча қисқартиришга доир таъбирлар-системаси ишлаб чиқилиш ва амалга оширилган. Бу иш.

Машина ва ускуналарнинг конструкцияларини тақомиллаштириш пухталиги оширилган металллардан, фасон профиллардан, юксак даражада аниқ протадан, конструкция пластмассалардан ва юқори температура чидамли изоляция материалларидан кенг фойдаланиш.

Металл қирқитиш асосланган технология жараёнининг детал шаклини ҳосил қилиш тежамли металлари билан амаллаштириш.

Қуймакорликда электр пешларини ва темирчиликда металлни оқидиланмайдиган тарзда қирқитиш методини кенг жорий этиш ҳисобига амалга оширилган.

Машинасозлик корхоналарида металл протадан жуда оқидиланган стандарт тайёрланган ва жорий этилган.

Машинасозлик зарур сортментданги протак билан янада тўла-тўқис таъминлаш мақсадида йирик машинасозлик корхоналарида ҳам тоннажлик махсус тежамли протак профиллари ишлаб чиқариладиган қувватлар вужудга келтирилган.

Истеъмолчиларнинг талабига бинаои асосан заводларда юқори сифатда тайёрланган комплекс ускуналар етказиб бериладиган, машинасозлик корхоналари ва бирлашмаларининг ишга тушириш-созлаш ишларини ўтказиш ва маъмур ускуналарни буюртмачиларга топшириш таъминланган.

Меҳнат унумдорлиги 31-35 процент оширилган.

Энергетика машинасозлигида атом, гидро ва иссиқлик электр станциялари учун машина-ускуналар, шу жумладан 1—1,5 млн. киловатт қувватли атом реакторлари ва паст сортли кўмир билан ишлайдиган иссиқлик электр станциялари учун 500-800 мег. киловатт қувватли энергоблоклар ишлаб чиқаришнинг анча кўпайтириш таъминланган. Йирик шаҳарларни иссиқлик билан таъминлаш учун дастлабки атом реакторларини тайёрлаш ва етказиб бериш ишлари тўғрисида тез ҳаракатланганда нейтронлар асосида ишлайдиган 800-1600 мег. киловатт қувватли реакторлар билан таъминланган энергоблокларнинг, маъмуриятда юқори 500 мег. киловатт қувватли энергоблоклар машина-ускуналарининг янги конструкцияларини ишлаб чиқилиш. Каттақ етилган шикл ичда таъминлашнинг 250 мег. киловатт қувватли буг-газ қурилмаларининг таъриба-саноат намунаси тайёрланган.

Металлургияда ва саноатнинг бошқа тармоқларида ижтимоий энергия ресурсларидан фойдаланиш имконини берладиган машина-ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилган. Махсуслашган газ вужудларида 100 атмосфера босим билан газ ҳайдовчи агрегатлари қўлаб ишлаб чиқариш ташкил этилган.

Оғир ва транспорт машинасозлигида комплекслар металлургия машина-ускуналарини, шу жумладан зағотовчиларни, узлуқсиз ҳудудан машиналар, ўзи юрар қончиллик машина-ускуналарининг ва узлуқсиз ҳаракат қиладиган оғир турмули кон-транспорт машиналарининг янги турларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилган. Мураккаб кон-геология шартларида қончиларнинг меҳнатини комплекс механизациялаш учун керакли машиналарнинг системаларини яратиш ишлари амалга оширилган.

Техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари юқори бўлган дизель моторлар ишлаб чиқариш кўпайтирилган ва катта қувватли йўл қуриш машиналарини учун мотор яратилган.

Янада қудратли магистраль ва маневрли тепловозлар ишлаб чиқариш ташкил этилган, яхтисослаштирилган юк вагонлари, темир йўл цистерналари, электр посылар учун вагонлар, шунингдек темир йўлда ишлатиладиган машиналар ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Қўтариш-ташиш, ортиш-тушириш ва оғир ишларини механизациялаш ҳамда автоматлаштириш воситалари ишлаб чиқариш бўйича қувватларини ривожлантириш тезлаштирилган.

Электротехника саноатида 1—1,5 млн. киловатт қувватли турбогенераторлар, 1150 киловатт қувватли ўзарувчан токда ва 1500 киловатт қувватли ўзармас токда ишлайдиган электр ускуналарини комплексларини, кучли магистраль тепловозларини, 200 тоннагача снгимли бўла эритиш электр пешларини, протак станлари ва нефть-газ ҳайдадиган моменти электр моторларини, тоқия ўзарувчи берадиган яриш ўтказишчи кўл техникасини, металл қирқитиш асбобларига ёйилган чидамли қоплама тушурувчи автомат пайдаланш линиялари ва қурилмаларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилган.

Фойдаланш коэффициентини анча юқори, рангли металллар ва бошқа материаллар сарфлаш улушини камақ бўлган электротехника машина-ускуналарини ишлаб чиқаришга ва ишлаб чиқарилишини ўзлаштиришга алоҳида эътибор берилган. Ёрунлик бериш ва хизмат муддати оширилган янги, тежамли ёрунлик маъбаларини ишлаб чиқариш таъминланган.

Кучли экскаваторларнинг, роторли комплексларнинг ва пармаллаш ускуналарининг комплекслар асбоб-ускуналарини тайёрлаш ташкил этилган.

Симлар ва микросимлар учун иссиққа чидамли эмаль, қўл йхкам сервизини аккумуляторлар батареялари, юпка фоталик диодларини ишлаб чиқариш кенгайтирилган, шунингдек митт тоқ юли маъбаларининг, электр моторларининг ва алоҳида ишлатиладиган тоқли оптик кабелларнинг янги типлари сериялари ўзлаштирилган.

Материалларга даер ердамда ишлов берадиган қурилмаларни қўлаб ишлаб чиқариш йўлга қўйилган.

Химия ва нефть машинасозлигида сериум асбоб-ускуналарини, шу жумладан химия, нефть, газ саноатида, нефть ва газни қайта ишлаш, нефть химияси, микробиология, целлюлоза-қоғоз саноатида ва геология-разведка ишларида принципал янги технология жараёнини учун сериум асбоб-ускуналар яратиш ва ишлаб чиқариш таъминланган.

Минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, химиявий тода ва пластмасса ишлаб чиқариладиган катта қувватли машина-ускуналар ва агрегатлар, оқим-вентили концентратлар, озуқа аятичиси ва фўфурол, аминокислота-лизин ишлаб чиқариладиган технология линиялар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилган. В-2 озуқа витамини ва ксилит ишлаб чиқариладиган комплекслар технология линиялари вужудга келтирилган ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилган.

Универсал монтаж қилинадиган ва қон-қўқуқларини тўруқлаш пармаллашда комплекслар пармаллаш қурилмалари, қон-қўқуқларини ишлатиш ва ремонт қилишни механизациялаштирадиган машина-ускуналар, нефть ва газ қончиларни ускуналар учун керакли автомат ва блок-комплект асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш таъминланган.

Қўл қўнтарадиган ағдарма машиналар учун йирик газ-буритли шиналар, шакли ва шаклиси резина-техника маҳсулотларининг янги турларини, полимер ленталар ва ювор-

ларга ётқизиладиган қурувлар тайёрлайдиган сериум техника ишлаб чиқариш ташкил этилган.

Газ тозадайдиган, чанг тутадиган оғир самарали асбоб-ускуналар ва саноатдан чиқадиган оғир ва тозадайдиган асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришнинг анча кўпайтириш таъминланган.

Станоксозлик ва асбобсозлик саноатида тайёрланаётган техника ва асбобларнинг техникавий даражаси оширилган ва сифати яхшиланган.

Металл қирқитиш станокларининг, темирчилик-пресслаш машиналарининг, қўйиш ва ёғочсозлик машина-ускуналарининг унумдорлигини 1,3—1,6 баравар, уларнинг ишлатишдаги пухталиги ва чидамлигини ошириш, шунингдек металл қирқитиш станокларининг аниқлигини камида 20—30 процент ошириш;

темирчилик-пресслаш машина-ускуналарини ишлаб чиқариш илдам ўстириш;

автомат манипуляторлар билан таъминладиган металл ишлаш машина-ускуналарини комплексларини ишлаб чиқариш янада ривожлантириш;

рақамли программа асосида бошқариладиган, айниқса асбоблари автомат тарзда алмаштириш қурилмадан ва кўп операцияларини бажарадиган металл ишлаш станоклари; машинасозлик ва металл ишлаш учун автомат линиялар, шу жумладан қайта созиладиган линиялар; оғир ва ноёб металл қирқитиш станоклари ҳамда темирчилик-пресслаш машиналарини; қўлаб тайёрланадиган маҳсулотларини йиқини автоматлаштириш ускуналарини ишлаб чиқаришнинг анча кўпайтириш;

мебель, ёғоч-пайраха плиталар, дурадгорлик—қурилиш буюмлари, ёғоч-панель уйлар ва бошқа ёғоч маҳсулотлар тайёрлайдиган асбобсозлик машина-ускуналарини комплексларини ишлаб чиқаришнинг кенгайтириш таъминланган. Асбоблар, шу жумладан абразив асбоблар тайёрлаш кўпайтирилган, машинасозлик, металл ишлаш ва бошқа тармоқларнинг шу асбобларга бўлган эҳтиёжлари янада тўла қондирилган таъминланган.

Асбобларнинг янги турлари, шу жумладан ёйилганга чидамли қоплама ётқизилган асбобларини, волфрамсиз қаттиқ қотқичмалар, сунъий олмаслар ва бошқа ўта қаттиқ материалларни кенг миқёсда ишлаб чиқариш ташкил этилган.

Приборсозликда микроэлектроника, оптик электроника ва лазер техникасининг энг янги ютуқлари асосида ҳисоблаш техникасини, автоматлаштириш приборлари ва воситаларини техникавий даражаси оширилган.

Тез ҳаракат қиладиган бошқарув ва ҳисоблаш комплекслари, уларнинг четки ускуналари ва программалаш воситалари, роллаш ва телемеханика электрон қурилмалари, яқини механикалар, мураккаб технология жараёнининг комплекс автоматлаштириш системаларининг, агрегатлар, машиналар ва асбоб-ускуналарини приборлари ҳамда датчикларини ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилган.

Энергия истеъмолини бошқарадиган автомат системаларнинг ўзгариш—ахборот техникасини, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг сифатини контрол қилиш учун автоматлаштириш приборлари ва воситаларини ишлаб чиқилиш ташкил этилган.

Нефть, газ ва бошқа фойдалан қазилмаларини разведка қилиш юзасидан геофизикларни ишлаб ўтказиш учун рақамли сейсморазведка комплексларини яратиш ва ишлаб чиқариш таъминланган. Илмий тадқиқотлар учун, атоф муҳитининг ҳолатини контрол қилиш учун керакли приборлар ва ўлчаш қурилмалари, замонавий медицина приборлари ва аппаратлари ишлаб чиқариш кенгайтирилган.

Автомобиль саноатида дизель моторли юк автомобиллари ишлаб чиқариш—кадаль ривожлантирилган. Жуда кўп юк қўтарадиган ва қарьерларда ишлатиладиган янги ағдарма машиналар, ҳар хил ишлар учун фойдаланиладиган ағдарма машиналар ва дизель моторли автобуслар ишлаб чиқариш ўзлаштирилган, автопоездларга тирмаландиган, принципал ва ярим принципал ишлаб чиқариш кўпайтирилган. Икки ёвуз моторларининг конструкцияларини тақомиллаштириш ҳисобига уларнинг ёйилган тежам хўсуслиги оширилган.

Юк ортиш-тушириш қурилмалари бўлган юк автомобиллари, шунингдек 20 ва 30 тонна юк қўтаролдиган контеинер ташкил машиналари, рефрижераторлар ва нефть маҳсулотлари учун автоцистерналар, чорва, парранда ва суюқ, комплекс ўғит таъминлаган 9—13,5 тонна юк қўтара оладиган машиналар ишлаб чиқариш кенгайтирилган.

Қишлоқ хўжалиги учун юқори ўтагонли махсус автомобильлар ва автопоездларнинг конструкцияларини ишлаб чиқилиш ҳамда уларни сериялаб ишлаб чиқариш ташкил этилган.

Шаҳар ичда юк ташиш учун самарали қон маъбалари билан таъминланган қон тоннажлик юк электромобилларининг конструкцияларини яратиш ва уларни ишлаб чиқариш қиришилган. Ремонт-эксплуатация эҳтиёжлари учун автомобильларнинг запас қисмларини ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Подшипник саноати, айниқса станоксозлик ва приборсозлик учун кўп юк қўтара оладиган ва аниқлиги жуда юқори подшипниклар ишлаб чиқариш янада ривожлантирилган.

Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлигида «К 700», «Т-150» ва бошқа типлардаги кучли тракторлар, шунингдек уларга қўшиб ишлатиладиган машина ва қурилмаларнинг бутун комплексини ишлаб чиқариш янада ўстириш таъминланган.

Деҳқончиликда индустриал технологияни жорий этиш учун сериум машиналар зарур туркумининг қувватлари оширилган ва уларни тайёрлаш ташкил этилган.

Заниннинг техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари жиҳатдан ҳозирги замон талабларига мувофиқ келадиган кучли қоник трактори ва сериум дон қонбайин конструкциялари яратилган ва уларни ишлаб чиқаришга киришилган.

Турпоқнинг нурашга қарини қуришнинг учун керакли машина-механизмлар, сабазотчилик ва бодғорчилик машиналар ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Ўзи юрар юкларга ўрнатилган ўроқ машиналарини ишлаб чиқариш ташкил этилган. Комбинациялаштирилган турпоқ ишлаш ва экин экин машиналари, шунингдек иш органоли актив ҳаракат қиладиган машина ва қуриллар ишлаб чиқариш кенгайтирилган.

Қаттиқ ва суюқ минерал ўғитларни, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини тайёрлаш, турпоққа солиш учун зарур бўлган янги сериум машина ва механизмларини, шунингдек дон тозалаш, дон тозалаш-қуриш агрегатларини ва юксак унумли комплексларини тайёрлаш йўлга қўйилган.

Чорвачилик ва ем-хашак тайёрлаш машинасозлигида ем-хашак қамлаш ва тайёрлаш, чорва ва парранда боқиш ҳамда семиртиришнинг илгор технология жараёнини жорий этилишини таъминлайдиган юксак самарали машина ва ускуналарнинг, шунингдек чуқур сув балчиқлиги учун керакли асбоб-ускуналарининг комплексларини ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Ем-хашак йиғиштириб берадиган ўзи юрар машиналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилган. Органли ўғитни қайта ишлайдиган машиналар, шу ўғитларни ерга солиш учун кўп юк қўтарадиган машиналар, қўм ем-хашак ташийдиган катта снгимли транспорт воситалари, силос ва сенаж юк-ташйишчи, шунингдек сўт совтатидиган резервуарлар ишлаб чиқариш қувватларини ривожлантириш, уларни ишлаб чиқаришнинг кўпайтириш қўзда тутилган.

Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлигида қурилиш ишларининг барча босқичларидаги асосий ишларни комплекс механизациялаш учун керакли сериум машиналар яратилган ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилган.

Кучли ўзи юрар ер қазити-турпоқ ташин машиналари, ўрмон қирқитиш механизациялаш, меҳнатини қуришнинг ва коммунал хўжалиги учун керакли янги турдаги машина-механизмларини ишлаб чиқариш тезлаштирилган.

Механизациялаштирилган, дастлабки қурилиш-монтаж асбоблари ва қурилиш-пармаллаш машиналарининг техникавий даражаси оширилган, турлари ва уларни ишлаб чиқариш кўпайтирилган. Бинокорлик материаллари, буюмлари ва янги йиғма конструкциялар тайёрлаш учун керакли бўлган комплекслар технология линиялари ва асбоб-ускуналар яратилган ҳамда уларни қўлаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилган. Қуруқ усудда цемент олиш учун сериум автомат линиялар ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Ёғил ва озиқ-овқат саноати машинасозлигида технология жараёнини механизациялаш ва автоматлаштириш таъминладиган, қишлоқ хўжалик хом ашёсидан комплекс фойдаланиш, уни қайта ишлаш, асраш ва истеъмолга етказиб беришга ноубудгарчиликни қисқартириш, шунингдек ишлаб чиқариладиган маҳсулот сифатини яхшилаш ва турларини кўпайтириш таъминлайдиган машина ҳамда ускуналарини юксак самарали системаларини ишлаб чиқариш

амалга оширилган ва уларни ишлаб чиқаришга киришилган. Узоқ мудат сақланадиган озиқ-овқат маҳсулотлари ва масаланиқ тайёрлайдиган, озиқ-овқат ва саноат молларини қадқоқлаб, ўраб берадиган асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Полиграфия саноати учун электроника воситаларидан фойдаланб, ахборотларни ишлайдиган самарали машина ва ускуналар системалари вужудга келтирилган. Офсет босма машиналари, юқори босма учун автомат ускуналар ишлаб чиқаришнинг анча кўпайтириш таъминланган.

Электр-рўзор техникаси ишлаб чиқариш ҳар томонлама кенгайтирилган ва унинг турлари кўпайтирилган. Бу техниканинг пишиқ-пухталлиги, тежамлиги, қўлайлиги ва бежиримлиги оширилган.

Бинокорлик материаллари, қурилиш конструкциялари ва деталари саноатида маҳсулот ҳажми 17—19 процент кўпайтирилган. Металл ишлатилиши, қурилиш таънарихи ва меҳнат сарфи, иморатлар, яншоотларнинг вақти камайтириш ва уларнинг иссиқликдан сақланиши опинини таъминлайдиган буюмлар ишлаб чиқаришнинг устуи даражада ривожлантирилган қўзда тутилган.

1985 йилда 140—142 миллион тонна цемент ишлаб чиқаришган. Юқори маркази ва махсус цементлар ишлаб чиқариш кенгайтирилган.

Иссиқлик электр станцияларининг қули ва шлаклар, металлургия ва фосфор шлаклари, саноатнинг қон қазити тармоқлари ва кўмир боғитиш фабрикалари чиқитларидан фойдаланиб, фовакли тулдиргичлар ишлаб чиқариладиган қувватлар ривожлантирилган. Норуца бинокорлик материаллари саноатини янада ривожлантириш таъминланган. Ойна, айниқса жило бериладиган ойна, қурилиш фаниси ва санитария-техника буюмлари ишлаб чиқариш кўпайтирилган, уларнинг сифати оширилган.

Илгор темир-бетон-металл ва ёғочдан елимлаб ясалган конструкциялар ишлаб чиқариш кўпайтирилган.

Цемент, ойна, оҳак ишлаб чиқаришда энергияни тежайдиган технологиялар, темир-бетонга иссиқлик ишлови бериш, керамика маҳсулотларини пиширишнинг тежамли механизмлари, иссиқлик агрегатларини изоляциялашнинг ва никилачи иссиқликдан фойдаланиладиган самарали усулларини ишлаб чиқилиш ва жорий этиш тезлаштирилган. Тежам-ли истифти приборлари ва санитария техника асбоб-ускуналарини автоматлаштирилган иссиқ қозонлари ва қозонхона қурилмалари тайёрлаш кўпайтирилган.

Ўғит ишлаб чиқаришнинг техника билан қайта қуrollантириш давом эттирилган.

Шўроқ хўжалигини оҳанлаш учун оҳак ва доломит унинг қишлоқ хўжалигига етказиб бериш кенгайтирилган.

Меҳнат унумдорлиги 16—19 процент оширилган.

Ўрмончилик, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноатида маҳсулот ҳажми 17—19 процент кўпайтирилган.

Ёғоч тайёрлаш саноатини янада ривожлантириш таъминланган, ёғоч тайёрлаш ва йўл қурилиш учун корхоналар сериум машиналар билан таъминланган. Ёғоч тайёрлашдаги меҳнат ва турмуш шартлари яхшиланиш. Мамлакатнинг Европа қисмида атоф муҳитга зарар етказмай ўрмон хом ашё ресурсларидан тўла-тўқис фойдаланилган. Ўрмонларни парварши қилиш, ёғоч тайёрлаш ва қайта ишлаш бўйича комплекс корхоналар ташкил этилган.

Ёғоч хом ашёсини қайта ишлашнинг комплекслигини анча оширилган. Ёғоч ва қоғоз маҳсулотининг ўлор турларини илдам суръатлар билан ишлаб чиқариш ривожлантирилган. Ёғоч-пайраха плиталар ишлаб чиқариш таъминини 1,5 баравар, ёғоч-тола плиталар ва целлюлоза ишлаб чиқариш 1,25 баравар, картон ишлаб чиқариш 1,3—1,4 баравар ва қоғоз ишлаб чиқариш 18—20 процент кўпайтирилган. Матбуот учун керакли қозоннинг турларини кўпайтириш ва сифатини анча яхшилаш таъминлайдиган янги технология жараёнини ва материаллари ҳосил қилиш ҳамда ўзлаштирилган. Махсуслашган имонли борича кўпроқ қайта фойдаланилган. Мебель ишлаб чиқариш кенгайтирилган, унинг турлари кўпайтирилган, сифати ва қўлайлиги яхшиланиш.

Қишлоқларда уй-йўл қурилиш учун ёғоч панель уйлар ишлаб чиқариладиган қувватлар ривожлантирилган ва уларни ишлаб чиқариш ҳажми кўпайтирилган.

Ёғоч хом ашёсидан целлюлоза ва бошқа ярим фабрикалар чиқилиш кўпайтирилган.

Меҳнат унумдорлиги 16—18 процент оширилган.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилган.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш тармоқлари, корхоналар ва цехларини сериум техника, илгор технология билан таъминлаш ҳамда уларни юқори сифатли хом ашё ва материаллар билан янада тўла таъминлаш таъбирлари ишлаб чиқилиш ва амалга оширилган. Совет қишларининг қсиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқ равишда молларнинг турларини янада кўпайтириш ва тақомиллаштириш ҳамда сифатини ошириш қўзда тутилган. Оммавий равишда талаб қилинадиган моллар ишлаб чиқаришда координациялаш ва иқтисодлаштириш яхшиланиш.

Ёғил саноатида маҳсулот ҳажми 18—20 процент кўпайтирилган. Қўлаб талаб қилинаётган юқори сифатли мол-

V. Агротехнология комплексининг ривожланиши

Мамлакатни озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалик хом ашёси билан ишончи тарзда таъминлаш агросаноат комплексининг асосий вазифасидир.

Озиқ-овқат программасини муваффақиятли амалга ошириш мақсадида агросаноат комплекс тармоқларини ягона планлаштириш, пропорционал ва баланслаштирилган ҳолда ривожлантириш таъминланган, унинг моддий-техника базаси анча мустаҳкамланган, тармоқларда иқтисодий алоқаларни тақомиллаштириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг кўпайтиришда уларнинг ўзаро ҳамкорлигини пухта ташкил этиш, маҳсулотни сақлаш, ортиш ва тушириш, қайта ишлаш ҳамда истеъмолга етказиб берилишини яхшилаш пухта ташкил этилган.

Қишлоқ хўжалигида барча тармоқларнинг динамика ривожланиши ва самарадорлиги опинида, ишлаб чиқаришнинг кўпайиб, маҳсулот сифати яхшиланишига эришилган. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг ҳар томонлама интенсификация давом эттирилган.

Қолдоқлар ва совхозларда илгор таъриба қатъият билан жорий этилган, меҳнатни ва ишлаб чиқаришнинг ташкил этиш тақомиллаштирилган. Ёрдан, ишлаб чиқариш фойдаланиш, моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидан фойдаланиш самарадорлиги анча оширилган. Хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, сарф-ҳаракатини камайтириш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг рентабеллигини ошириш ва хўжаликларнинг молия-иқтисодий аҳолини яхшилаш бўйича таъбирлар системаси амалга оширилган.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг мамлакатнинг зоналари ва районлари бўйича жоёлаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилган, уни ях

СССРНИ ИҚТИСДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГА ЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЊНАЛИШЛАРИ

(Боши тўғричи бетда).

Чорвачилик маҳсулотлари етиштириши янада кўпайтириши, моллар ва паррандалар маҳсулдорлигини ошириши таъминланган. Ўртача йиллик ўсish 17—17,5 миллион тоннага (сўйилган вазида), сут 97—99 миллион тоннага, тухум қамида 72 миллион донага, жун 470—480 минг тоннага етказилган. Сигирларнинг маҳсулдорлигини ошириб, сутнинг сифати яхшиланишига эришилган. Бузоқларни янтенаси ўстириши ва боқили, сўйимга боқилиш мўддатини қисқартириши йўли билан мол ўсishi етиштириши кўпайтириш имкониятларидан кенг фойдаланилган. Ўсish учун қорамолларни ва паррандаларни кенгайтириш тадбирлари амалга оширилган. Бугунилик, йилчилик, қўнчилик ва мўйначилик, ҳавза балчиқчилиги, асаларчилик ва пиллачиликнинг ривожлантиришига эътибор қўйилган.

Ўзгачилик интенсив ривожлантирилиши, саноат типдаги чўчиқчилик қорхоналарининг қувватлари оширилган. Ихтисослаштирилган хўжаликларда ҳамда ҳоҳлининг шиксий ерданчи хўжаликларда чўча ўсishi етиштириш имкониятларидан яхшироқ фойдаланилган. Қўй ўсishi, жун, қорақўла тери ва қўйчилик ҳамда эчкичиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш бугун чоралар билан кўпайтирилган. Бу тармоқларнинг ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамланган. Ички механизациялаш фермалар ва бўғдоқчилик майдонлари ташкил этилган.

Ҳар бир қорамолдан олинладиган маҳсулотини анча кўпайтиришга эришилган. Подана ўргитиш йўли билан кўпайтириш ва молларнинг сақлаб қолиниши кескин яхшиланди.

Молларнинг эчки ва маҳсулдорлик сифатини таъминлаштириш, қорамол ва паррандаларнинг саноат технологияси талабларига жавоб берувчи янги юқори маҳсулдор зотларини, сафи ва гиридарларини яратиш ишлари савияси оширилган. Ветеринария хизмати яхшиланди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотини сифати анча яхшиланди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини сифати анча яхшиланди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини сифати анча яхшиланди.

Тайёрлашни ташкил этиш ва унинг методлари таъминлаштирилган.

Савдо ва умумий оқоватлаш қорхоналарининг қолхозлар ва совхозлар билан бевосита алоқалари ривожлантирилган. Қорхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ерданчи хўжаликларда, ҳоҳлининг шиксий ерданчи хўжаликларда, шунингдек, ички ва хўжаликларнинг богдорчилик ва полизчилик ширкатларида ўсish, сут, картошка, сабзавот ва мева етиштириш кўпайтирилган. Бузоқ, озуқа, уруғ ва ўсish соғиб олиниш уларга ёрдам қўйиштирилган.

Биринчи мелiorациялаш янада ривожлантирилган таъминланган. Давлат таъинлаш маблаглари ҳисобида 3,4—3,6 миллион гектар суғорилган ерлар ҳамда 3,7—3,9 миллион гектар зами қонирлан ерлар фойдаланишга топширилган. Саҳро, яримсаҳро ва тоғли районларда 26—28 миллион гектар ийловга сув чиқарилган.

Суғорилганда ва зами қонирлан ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ҳар томонлама оширишга ҳамда бу ерлардан бойлашга кўзда тутилган ҳосилини олишга эришилган мўддатларини қисқартиришга эришилган. Сув хўжалиги қурилишининг техник даражаси ва сифати оширилган, ерларни мелiorациялаш ва уларни қишлоқ хўжалик учун ўзлаштириш юзасидан комплекс ишлар ўтказиш таъминланган, суғорилладиган ва зами қонирлан ерларнинг мелiorатив ҳолатини яхшилаш тадбирлари амалга оширилган. Мавжуд мелiorатив системаларни реконструкция қилиш ва уларнинг сув таъминотини яхшилаш, туپроқнинг шўрланishi ва ортиқча шўрқоқ бўлишига барҳам бериш ишлари яқдам суруятлар билан олиб боришган.

Шимол дараёлари сувининг бир қисmini Болга дарёси ҳавзасига қўйиш юзасидан таъбирларик ишларини амалга оширишга киришилган, шунингдек Сибирь дараёлари сувини Ўрта Осиё ва Қозғистонга олиниш бўйича янми ва бойлаш ечим ишлари давом этирилган.

Деҳқончилик ва чорвачиликда химиялаштириш воситаларида янада раионал фойдаланиш ва бу воситаларни етказиб бериш тадбирлари янми амалга оширилган. 1985 йилда қишлоқ хўжалигига ҳамда 115 миллион тонна шартли барилкаларда (100 процент озуқа қолдасига айлантириб ҳисобланганда 26,7 миллион тонна) минерал ўғит, 5 миллион тонна микродарил химиявий озуқа қўшимчаси ҳамда 650—680 минг тонна юқори самарали ўсимлиқни ҳимоя қилиш воситаларни етказиб берилиши таъминланган. Озуқа қўшимча қилиш учун қишлоқ хўжалиги химиявий воситалар билан таъминлангани яхшиланди.

Қишлоқ хўжалигига агрохмия хизматининг роли ва минерал ўғитлардан, оҳам материаллардан, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларидан самарали фойдаланишга уларнинг масъулияти оширилган. Ўғитлар қўйилишига локал усуллари кенг жорий қилинган. Ўғитларни сақлаш, ортиш ва тушириш ҳамда улардан фойдаланишдаги нобуғдорчилик кескин камайитрилган.

Органлик ўғит ресурсларидан янада тўлиқ ва самарали фойдаланилиши таъминланган. Хўжаликлар шу мақсадларда яхшилатилган юқори унумли машина ва ускуналарнинг зарур туркуми билан таъминланган. 1985 йилда 600 органик ўғитлардан фойдаланиш ҳажми 1—1,2 миллион тоннага етказилган. Шўрқоқ туپроқнинг оҳамли сифати оширилган.

Уч биринчи беш йилда қишлоқ хўжалиги учун тегишли капитал маблаг ажратиб бериш кўзда тутилган, капитал маблагнинг ҳажми ҳақ хўжалигини ривожлантиришга ажратилган умумий ҳажмида эришилган. Натияжада кам бўлган. Ишлаб чиқаришга ажратилган капитал маблагларини самарадорлиги бугун чоралар билан оширилган. Биринчи навбатда бу маблаглардан ерининг ҳосилдорлигини ошириш, чорвачиликнинг барқарор озуқа базасини яратиш, оғмоқхоналар ва сақлаш хоналар қурилиши, маҳсулотни дастлабки қайта ишлаш қувватлари, чорвачилик комплекслари ва бошқа объектларни реконструкциялаш ва кенгайтириш учун фойдаланиш лозим.

Қишлоқда обод уй-жойлар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, клублар ва бошқа маданий-маиший объектлар қурилиш яқдам суруятлар билан олиб боришган. Шу мақсадларга ажратилган капитал маблаглар 25—30 процент кўпайтирилган. Қишлоқ аҳолисини марказлаштирилган тарзда иссиқ сув, газ, водопровод, канализация билан таъминлаш путиларини кўпайтирилган. Ички хўжалик қаттиқ қопламали йўллар қурилиш қўлими кенгайтирилган.

Қишлоқ қурилишининг индустриал базаси ривожланиши

тезлаштирилган. Ёнгил индустриал конструкцияларни юксак завод даражасида ишлаб чиқариш оширилган.

Янги техника базасида қишлоқ хўжалигини техника билан қайта қўрғулантириш давом этирилган. Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигига 1870 минг трактор, 1450 минг юқ автомобил, 600 минг дон қомбайн ва бошқа қишлоқ хўжалик техникаси етказиб беришган. Қанд алавлари, пахта, узун тонали эгирпос етиштиришда, туپроқда органик ва минерал ўғитлар солиш ва ўсимлиқни ҳимоя қилиш воситаларини қўлданчида комплекс механизациялаш натижасига етказилган. Сабазавот, картошка, мева, озуқа ва чорвачилик маҳсулотларини етиштиришнинг механизациялаш даражаси анча оширилган.

Тракторлар, автомобиллар, ўрим-йиғим ва терим ҳамда бошқа машиналардан фойдаланиш анча яхшиланди, уларни мўддатдан илгартириш қўрсаткичи юқорилиши. Ўй қўйилган. Техника ремонтини ва техникага хизмат қўрсатиш сифати, шунингдек, унинг сақланиши яхшиланди. Қишлоқ хўжалигининг ремонт-хизмат қўрсатиш базасини мустаҳкамлаш ва ихтисослаштириш давом этирилган. Қишлоқ хўжалигига техникадан фойдаланишнинг прогрессив формаларини жорий этиш кенгайтирилган.

Қишлоқ хўжалигига электр билан таъминланган 1,4—1,5 баравар оширилган.

Ишлаб чиқаришга қишлоқ хўжалигини илмий асосда юритиш системасини жорий этиш учун хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари, илмий-тадқиқот муассасалари, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ходимларининг масъулияти қўйилган. Қишлоқ хўжалик фанининг самарадорлиги оширилган, унинг ютуқларини ишлаб чиқариш жорий этиш мўддатлари қисқартирилган, фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқаси мустаҳкамланган.

Хўжаликларро кооперациялаш ва агро-саноат интеграцияси базасида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг ихтисослаштириш ва концентратлаш янми ривожлантирилган.

Қолхозлар ва совхозларда қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлаш бўйича ёрдамчи саноат ишлаб чиқариш ва устакхоналар, шунингдек, асосан маҳаллий хом ашёдан ҳамда саноат қишлоқларидан қурилиш материаллари тайёрлаш ва ҳақ истрёмолли моллари ишлаб чиқариш янада ривожлантирилиши таъминланган.

Қишлоқ хўжалиги учун оммавий қасб кадрлари тайёрлаш яхшиланди, қолхозлар ва совхозларда бошқаришнинг ўрта бўғини малакали мутахассислар билан мустаҳкамланган.

Қолхозлар, совхозлар ва хўжаликларро қорхоналарнинг хўжалик оператив мутахассислиги ривожлантирилган.

Ўрмон хўжалигига уни узунлик ва раионал ўрмондан фойдаланиш принциплари юритишга аста-секин ўтказишни таъминлаш, ўрмонларнинг сифат ҳосилини яхшилаш лозим. Қамда 8 миллион гектар майдонда қимматли ёш ўрмонзорлар ўстирилган. Ўрмон ўстиришнинг саноат методлари жорий этилган. СССРнинг Европа—Урал зонасида маҳсул ўрмон плантациялари ўстириш ҳисобида доимий ўрмон хом ашё базаси яратиш юзасидан комплекс тармоқ программани амалга оширишга киришилган.

Қўйчиликнинг озуқа базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш мақсадида Ўрта Осиё ва Қозғистоннинг ярим саҳро районларидан ўтлоқларни ўрмонлаштириш ишлари ҳажми оширилган.

Озиқ-овқат саноати тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш 23—26 процент оширилган. Истрёмол қилинган таёр маҳсулотлар, ярим фабрикалар, қулинар маҳсулотлар, картошка, енгил музлатилган мева ва сабазавотдан тайёрланган маҳсулотлар тайёрлаш юксак суруятлар билан ривожлантирилган. Болалар учун мўлжалланган ва парҳиз озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрлаш яқдам суруятлар билан ривожлантирилган.

Оқсил, витамин ва бошқа фойдаланган компонентлар билан бойитилган озиқ-овқат маҳсулотлари сифати муттасил яхшиланди, уларни ишлаб чиқариш кенгайтирилган. Қолланган товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилган, маҳсулотини ўрайдиган материалларнинг янги турларини қўлданчи кенгайтирилган, бундан озиқ-овқат маҳсулотининг юқоқ сақланишини ва нобуд бўлишини камайитириш таъминланган.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлашнинг комплекслигини анча оширилган, фойдаланиш яхшиланди. Ишлаб чиқаришнинг узунлик схемалари ва иктенсив режимлари жорий этилган. Ўсимлик ёғ ишлаб чиқаришда бевосита экстракциялаш методи, мева ва сабазавотни консервациялаш асосини усули, ўғит ва сут саноатда комплекс механизациялаш усуллари, хом ашё ва маҳсулотни тараси ва қонирларда ташкил усуллари кенг қўлданчи.

Қайта ишлаш саноатининг тирм молли, сут, мева ва сабазавотни етиштирилган жойда қабул қилиб олиб, тайёрловчилар транспортда ташинишга ўтиш ҳар томонлама кенгайтирилган.

Ходимларнинг саноатини комплекс ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотини ишлаш ва сақлашда суғий музидан кенг фойдаланиш таъминланган.

Озиқ-овқат саноатида меҳнат унумдорлиги 21—23 процент, ўғит ва сут саноатида 27—29 процент оширилган. Ўғит ва аралаш озуқа саноатида олий навли ун ишлаб чиқариш таъминланган 24—27 процент, давлат саноат қорхоналарида аралаш озуқа ишлаб чиқариш 13—15 процент, оқсил-витамин қўшимчалари ишлаб чиқариш икки баравар кўпайтирилган. Юксак унумли тегирмон ускуналари комплекслари билан яхшироқ негизда ун саноатини техника билан қўрғулантириш жадаллаштирилган.

Ҳами ҳажми 20 миллион тонна бўлган дон элеваторлари ишга туширилган. Бу элеваторлар биринчи навбатда асосин дон районларида ишга туширилган.

Қунабоқар, макмажурчи ва шол етиштирилладиган районларда дон қуриш қувватлари жадал суруятлар билан оширилган.

Микробиология саноатида микробиология синтез маҳсулотлари ишлаб чиқаришга жадаллаштириш бўйча тадбирлар амалга оширилган. Маҳсулот ишлаб чиқариш 1,8—1,9 баравар оширишга эришилган.

Товар озуқа микробиология оқсил ва лизин, шунингдек озуқа ва ветеринария мақсадида антибиотиклар, оқсил витаминли, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг микробиология воситалари, фермент препаратлари, премикслар, бактерия ўғитлари ҳамда микробиология синтезининг бошқа маҳсулотларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилган.

Меҳнат унумдорлиги 38—42 процент оширилган.

Барча турдаги транспортда пассажирларга хизмат қўрсатиш анча яхшиланди; ҳаракат ҳавфсизлиги яхшиланиши ҳамда транспортнинг атраф-муҳитга зарарли таъсирига камайитириш таъминланган;

ҳалқаро йўлларда юқ таъминли ташкил этиш таъминланган;

Темир йўл транспортда техника билан қайта яхшироқлаш амалга оширилган, юқ кўп ташкиллаган йўналишларда темир йўлларнинг юқ таъминли ва ўтказиш қобилиятини янада ошириш, шунингдек темир йўл станциялари ва узеллари қувватининг оширилиши таъминланган;

Поездлар ҳаракатини ташкил этишда юқларни маршрутлаш даражаси ва график роли оширилган. Локомотивлардан ва вагонлардан фойдаланиш яхшиланди. Вагонлар паронини ролилик подшиниқларга ўтказиш тезлаштирилган.

Қамда 5 минг километрилик иккинчи темир йўл янм фойдаланишга топширилган. 6 минг километрдан кўпроқ темир йўл электрлаштирилган, 15 минг километрдан зиёд темир йўл амалда блокорини ва диспетчерлик маркази билан таъминланган, қамда 3,6 минг километр узунликдаги темир йўл изоляри ётказилган. Байкал—Амур темир йўл магистралли бўйлаб поездалар ҳаракати очилган.

Темир йўл транспортининг ремонт ва қурилиш базаси мустаҳкамланган.

Темир йўл транспортининг юқ обороти 14-15 процент ва пассажир ташиниш обороти 9 процент оширилган, меҳнат унумдорлиги 10-12 процент кўпайтирилган.

Денгиз транспортда флотдан, портлардан ва кемани ремонт қилиш заводларидан фойдаланиш яхшиланди, юқ ва пассажир ташиниш ташкил этиш яхшиланди, транспорт хизмати экспортнинг самарадорлиги оширилган.

Флот ихтисослаштирилган кемалар—контейнерларни ташинишдан, лихтерларни ташинишдан кемалар билан, темир йўл паромлари Арктикада юрадиган кемалар ва музбарлар билан ўзлаштирилган. Транспорт кемаларини атом қудратли қуръамалар билан яхшироқлаш бошлаб юборилган.

Шимолий денгиз йўлининг гарбий қисмида йил бўйи кемалар қатнови таъминланган ҳамда Чекка Шимол ва Узоқ Шарқ районларига зарур юқларни ўз вақтида етказиб бериш таъминланган.

Денгиз портлари ва кемаларни ремонт қилиш қорхоналарининг қуввати оширилган.

Денгиз транспортининг юқ обороти 8—9 процент оширилган.

Дарё транспортда аввало Сибирь, Узоқ Шарқ ва Шимол районларида юқларни ташиниш таъминлаш учун моддий-техника базаси яхшироқлаш мустаҳкамланган. Мақсадга мувофиқ деб топилган жойларда юқларни темир йўл транспортдан дарё транспортда ташинишга муқимин қайтар кўпроқ ўтишга эришилган. Магистрал дарё йўлларда кемалар қатнови мўддатга ўзлаштирилган.

Дарё портларининг қайта ишлаш қобилияти кўпайтирилган. Дарё флотга оғир юқ кўтаридиган теплоходлар, «денгиз—дарё» деб номланган аралаш кемалар, шатак кемалар, кўп юқ ортиган составлар учун баржалар, музбарлар ва янми яхшироқлашган пассажир кемалари билан ўзлаштирилган. Дарё флотининг ремонт базаси ривожлантирилган.

Дарё транспортининг юқ обороти 19—20 процент оширилган.

Трубопровод транспорти, айниқса, нефть маҳсулотлари, нефть ва газни узатиш учун мўлжалланган транспорт жадал ривожлантирилган.

Трубопровод транспорти объектлари қурилиш сифати яхшиланди ҳамда уларнинг пухта ишлаш таъминланган. Янгида бунёд этиладиган газқувурларининг унумдорлигини анча ошириш, компрессор станцияларини автоматлаштириш тадбирлари амалга оширилган. Мураккаб табиий иқлим шартларидаги етиб бориш қийин бўлган районларда трубопроводларни йил бўйи қуриш технологияси ишлаб чиқилиб, жорий этилган.

Автомобиль транспортда умумий фойдаланишдаги транспортнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва уни яқдам ривожлантириш таъминланган. Транспорт воситаларини йиринг автомобиль хўжаликларда марказлаштириш давом этирилган, уларга техника хизмати қўрсатиш ва ремонт қилиш системаси яхшиланди. Автотранспорт воситаларининг ремонт базаси мустаҳкамланган ва унинг ишлаш системаси яхшиланди.

Автомобиллар паронининг структураси таъминлаштирилган. Уларда оғир юқ қўтариш, ихтисослаштирилган ва вази етиқт автомобиль салмонли оширилган. Авало ҳалқаро йўлларда ташиниш учун принцип ва ярим принцип автотранспорт кенг қўлданчи таъминланган.

Шаҳарлар ва қишлоқ жойларида пассажир автомобиль транспортини ишнинг ташкил этиш яхшиланди, автобуслар ҳаракатининг мунтазамлиги ва тез-тез қатнови оширилган.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспортининг юқ обороти 1,4 баравар ва умумий фойдаланишдаги автобусларнинг пассажир ташиниш обороти 16—18 процент оширилган.

Магистрал автомобиль йўллари таянч тармоқларини жадал ривожлантириш кўзда тутилган. Қишлоқ жойларда ва биринчи навбатда район марказларини, қолхозлар ва совхозларни.

VII. Капитал қурилиш

Капитал қурилишнинг асосий вазифаси мамлакат ишлаб чиқариш потенциалини янми техника асосида, шунингдек, ношарлаб чиқариш соҳасини ривожлантириш асосида янада ошириш давом этирилган.

Шу мақсадда капитал қурилишнинг тўғдан яхшилаш, капитал маблаглар самарадорлигини оширишга эришилган зарур. Асосий қиқат-этибдор асосий фондлар ва ишлаб чиқариш қувватларининг ўз вақтида ишга туширилишини таъминлашга қаратилган лозим. Капитал маблаглар ва моддий ресурслар анч муқим қурилишга йамланган. Бир пайтда қурилишнинг объектлар миқдори чеклаб қўйилган, қурилиш мўддатини қисқартирилган, ишлаб чиқариш қувватлари ва объектларнинг йил даомидан бир меъёрида ишга туширилишига эришилган. Янми йиллар ичда битказилмаган қурилишлар ҳажминини ва ўратилмаган машина-ускуналар запасларини норматив ҳолатга етказилган.

Беш йиллик мобайнида ҳақ хўжалигига капитал маблаг сарфлаш пул билан таъминланган барча маблаглари ҳисоби 12—15 процент оширилган.

Капитал маблаглар биринчи навбатда илгари бошланган қорхона ва қурилишларни реконструкция қилиш ҳамда техника билан қайта яхшироқлашга сарфланган. Янми қорхоналарни қуриш ва кенгайтириш, ҳақ хўжалиги маҳсулотининг маъна шу турини мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш яхшиланди, уларни реконструкциялаш ва техника жиҳатидан қайта яхшироқлаш ҳисоби олган ҳолатда таъминлашга йамланган бўшланган.

Лойҳа—смета иш яхшиланди, қурилишнинг прогрессив ва тежамкор лойҳалар бўйича амалга оширилган. Уларда фан-техника тараққиёти ютуқларидан фойдаланиш ва илгор тажриба асосида, материалларини ҳамда қурилишда меҳнат сарфини тежам асосида капитал маблаглар самарадорлигини ошириш кўзда тутилган. Планилаштириш, архитектура ва қурилиш ечимларининг сифати яхшиланди, бинолар ва ишхоналар қурилиш, шунингдек, уй-жой қурилиш таъсирига камайитрилган, ишлаб чиқаришга туширилган ҳар бир едйицага капитал маблаг сарфлаш салмонли қисқартирилган.

Министрликлар, идоралар, экспертиза органлари, лойҳа конструкторлик ва илмий тадқиқот ташкилотлари лойҳа ечимларининг юксак техникавий ва итисодий даражасини таъминлаш, қурилишнинг смета таннархини тўғри белгилашдаги масъулияти қўйилган.

VIII. Социал ривожланиш ва ҳалқ фаровонлигини ошириш

Экономикани юксалтириш, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш негизда ҳалқ фаровонлигини янада ўстириш, социализмни турмуш тарзини, ижтимоий муносабатларнинг бутун системасини ривожлантириш таъминланган.

Шу мақсадда: юксак унумли меҳнат, унинг ижодий ҳарактерини кучайтириш учун энг қудай шарт-шароитларни вужудга келтириш; қудай бақариладиган паст малакали ва оғир жисмоний меҳнатни бутун чоралар билан қисқартириш, меҳнат меъёри билан истрёмол меъёри устидан контроллини қўйиш;

моддий меънатларни истрёмол қилиш ва хизмат қўрсатиш даражасини ошириш ҳамда структураларни таъминлаштириш, уларнинг сифатини яхшилаш ва хилларини кўпайтириш;

аҳолининг, айниқса қишлоқ аҳолисининг уй-жой ва маъиший шартларини яхшилаш, рўзғордаги меҳнатни енгиллаштириш, барча турдаги хизмат маданийтини ошириш;

онлини мустаҳкамлаш учун шарт-шароитлар яратиш, болалик онларга ҳамда ишловчи онларга афзаллик ва итисезларни кенгайтириш;

аҳолининг маълумот даражаси ва маданий савиясини ўстириш, совет қишлоқларида медицина хизмати қўрсатиши ва уларнинг дав олишини яхшилаш, одамнинг актив меҳнат фаолияти учун тобора қудай шарт-шароитларни вужудга келтириш;

социалистик демократияни янада ривожлантириш, меҳнат қиларининг ташаббуслорлигини ошириш, уларнинг бошқарува иштирок этишини кенгайтириш, социалистик муносабат, меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракатини ҳар томонлама авж олдириш;

Экономикани ўстиришнинг социал омилларидан самарали фойдаланиш, меҳнатнинг моддий ва маънавий омилларини қўшиб олиб бориш, ишлаб чиқаришнинг ривожлантиришга ва юксак пировард натижаларга эришишга ана шу омилларнинг таъсирини қўйишга кўзда тутилган.

Аҳоли жон бошига реал даромадлар 16—18 процент оширилган.

Аҳолининг ҳар ил молларини харид қилишга ва хизмат қўрсатишга бўлган эҳтиёжини тўлиқ қондириш энг муқим вазифа деб ҳисобланган.

Давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти 22—25 процент кўпайтирилган.

Озиқ-овқат проблемасини яхшилик билан ҳал этиш асосида энг тўғийма маҳсулотлар истрёмол қилишни кўпайтириш ҳисобида аҳоли озиқ-овқатини янада яхшилаш таъминланган.

хозларнинг марказий қўрсонларини умумий фойдаланиладиган автомобиль йўллари билан боғловчи автомобиль йўллари қурилиш кенгайтирилган. Йўл қурилиш, ремонт таъминлини алоҳида эътибор берилган.

Ҳаво транспортда магистраль ва маҳаллий ҳаво йўлларида аэропортлар тармоғини ривожлантириш давом этирилиб, улар ташиниш жараёнини ва самолётларнинг хизмат қўрсатишини механизациялаш ва автоматлаштиришнинг замонавий воситалари билан яхшироқлаштирилган. Граждан авиацияси базалари, айниқса Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларидаги граждан авиацияси базаларининг ремонт заводалари ва авиация—техника базалари қурилиш ва уларни реконструкция қилиш давом этирилган.

Авиация техникасидан раионал фойдаланиш, ёнгилги ноубудгарчилигини камайитириш, шунингдек давлателларнинг тежамкорлигини ошириш, самолётлар ва вертолётларнинг вази ҳамда аэродинамик ҳарактеристикаларини яхшилаш ҳисобида ёнгилги сарфини анча камайитириш тадбирлари амалга оширилган.

Самолётларнинг ҳаводати ҳаракатини, учуши ва қўйишнинг бошқаришнинг автоматлаштириш ҳамда учушларнинг мун

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГА ЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖА ЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши бешинчи бетда).

Айрим тармоқларда туғиш иш учун меҳнатга тўланадиган қўшимча ҳақ миқдорларини ошириш давом эттирилсин.

Колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш соҳасида: меҳнатга тўланадиган ҳақ миқдори пировард иш натижаларига, меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифатига боғлиқ эканлигини кўчатириш.

меҳнат унумдорлиги, колхозчиларнинг маънаси ва уларнинг жамоат ишлаб чиқаришида бандлиги орта борган сари уларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақ даражасини давлат қишлоқ хўжалик корхоналари ходимларининг меҳнат ҳ. даражаси билан аяқлаштириш таъминласин.

Ижтимоий истеъмол фондалари 20 процент кўпайтирилсин. Ана шу фондалардан аҳолига берилаётган тўловлар ва имтиёзларнинг ишлаб чиқариш ва социал-демография проблемаларини ҳал этишдаги роли кўчатирилсин. Ижтимоий истеъмол фондалари ажратилаётган маблағлардан, шу жумладан бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва колхозларнинг маблағларидан фойдаланиш самараларини ошириш.

Бослиқ сингаларга ва келин-куёвларга давлат ёрдами оширилсин. Ана шу оилаларга афзаллик ва имтиёзлар кенгайтирилсин, уларнинг уй-жой-маиший шароитларини яхшилашга ёрдам берилсин, болаларга давлат нафақалари системаси такомиллаштирилсин. Мактабгача муассасаларда, мактаб ҳузуридаги интернатларда ва болалар уйларида болаларнинг боқилишини ҳамда уларга хизмат кўрсатиш яхшилашсин. Умумий таълим мактабларининг ўқувчиларига дарсликларни bepла беришнинг жорий этиш иш-ҳисобига етказилсин.

Ишловчи аёлларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари янада яхшиланиши таъминласин.

Ишловчи аёллар учун мамлакат районлари қараб 1981 йилдан бошлаб бола бир ёшга тўлгунга қадар уни парварош қилишга қисман пул тўланадиган отпусна жорий этилсин.

Гўдакларни бўған аёлларга тўлиқ бўлмаган иш кўнгил-ёки тўлиқ бўлмаган иш ҳафтаcида, узлуқсиз графикка мувофиқ, шунингдек уйда ишлаш имконияти яратилсин. Рўзгордаги меҳнатни енгиллаштиришга доир самарали чоралар кўриласин.

Ҳомиладор аёллар учун ихтисослаштирилган профилактикарийлар сояи анча кўпайтирилсин.

Хусусан аёллар ижтимоий ишлаб чиқаришда жуда кўп бўлган районларга болалар боғчалари ва ясиллари, қуви узайтирилган мактаблар (группалар), пионер лагерлари ва бошқа болалар муассасалари тармоқларини янада ривожлантириш ва уларнинг иштини яхшилаш кўзда тутилсин. Қамида 2,5 миллион ўринлик мактабгача болалар муассасалари қуриласин.

1985 йилга қуви узайтирилган мактаблар (группалар)да ўқувчилар сояи 13,5—14 миллион кишига етказилсин. Пионерлар ва мактаб ҳузуридаги саройларни уйлари, мактабдан ташқари бошқа муассасаларнинг иши ахшиласин.

Социал таъминот системаси такомиллаштирилсин. Ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларга қарилитиш ва инвалидликка кўра, пенсияларнинг, шунингдек боқувчиларда махсус ўлганлиги сабабид тўланадиган пенсияларнинг минимал миқдорларини оширилсин. Колхозчилар билан давлат корхоналари ҳомиладорнинг социал-таъминот шароитларини янада беравэрлаштириш кўзда тутилсин.

Илгари тайинланган пенсиялар миқдорининг ҳозирги пайтда ҳудди шунавл малакадаги ҳомиладор учун тайинланаётган пенсиялар даражасига босқичма-босқич аяқлаштириш таъминласин.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг турмуш шароитларини янада яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин.

Колхозчилар учун ҳар йили ҳақ тўланадиган отпуснанинг минимал муддати ишчи ва хизматчилар учун белгиланган минимал отпусна муддати даражасига белгилансин.

Пенсионерларнинг ижтимоий меҳнатга шитирок этиш имкониятлари кенгайтирилсин. Меҳнатга қобилияти пенсиядорлар иштини моддий рағбатлантириш формалари такомиллаштирилсин.

Пенсионерлар учун интернет-уйлар тармоғи кўпайтирилсин, улардаги ободончилик ва социал-маиший хизмат даражаси оширилсин.

Давлат заёмларининг ҳақини тўлаш давом эттирилсин.

Асосий озиқ-овқат ва озиқ-овқат бўлмаган молларнинг давлат қанақа нархлари барқарорлигини таъминлаш йўли изчиллик билан ўтказилсин. Нарх интизомига риоя этилиши шундан давлат ва жамоат контроли кўчатирилсин ҳамда бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар раҳбарларининг масъулияти оширилсин.

Савдо-сотиқ ва умумий озиқланишнинг янада ривожлантириш таъминласин.

Чакана савдо тармоқлари кенгайтирилсин. Давлат ва кооператив савдосининг моддий-техника базаси мустаҳкамласин. Савдонинг бошқарилиши ташкил этиш такомиллаштирилсин. Ўзига-ўзи хизмат қиладиган универсал магазинлар, универмаглар ва йирин савдо марказлари вужудга келтиришга алоҳида эътибор берилсин. Саноат министрликларидан бирлашмаларининг фирма магазинлари, шунингдек совхозлар, колхозлар ва улар бирлашмаларининг савзавот, мева ва маҳсулотларни сотувчи фирма магазинларини тармоғи кўпайтирилсин.

Аҳолига савдо хизмати даражаси оширилсин, илгир савдо формалари бутун қураб билан ривожлантирилсин. Меҳнат-нашлар учун ўнг кўп қўлалиқлар яратилиш йўли билан савдо ва умумий озиқланишнинг корхоналарининг иш режими яхшиланди. Ўзига-ўзи хизмат қилиш методи билан, иш ва истиқомат жойларда олинган бериладиган буюртмаларга бивоан, шунингдек, посидна савдоси йўли билан моллар сотиш такомиллаштирилсин. Савдо тармоқларига молларни қадққланган ҳолда етказиб бериш кўпайтирилсин.

Аҳолининг эҳтиёжларини қондиришда умумий озиқланишнинг роли оширилсин, уни ривожлантиришнинг илдам сўратлари кўзда тутилсин. Ишчилар, хизматчилар, колхозчиларни иш жойида ва барча тилаги ўқув юртларининг ўқувчиларини ўқиб жойида иссиқ овқат билан таъминлаш ахшиланди. Умумий озиқланиш корхоналарининг тармоғи анча кенгайтирилсин, аҳолига хизмат қилиш маданияти оширилсин. Парҳез овқат корхоналари тармоғи ривожлантирилсин. Савдо корхоналари иши устидан жамоатчилик назорати кўчатирилсин.

Молларни ташини, асраш, қайта ишлаш ва сотишнинг изгор технологиясини, замонавий савдо ва совутиш асбоб-ускуналарини, молларни қайта ишловчи ва қадққловчи машина қоплекслари ҳамда юқори ўнумли линиялар жорий этилсин. Саноат, қишлоқ хўжалик ва савдо корхоналари ҳамда ташкилотлари ўртасида иқтисодий алоқалар такомиллаштирилсин. Ҳақи истеъмол моллари ишлаб чиқариш ва реализация қилиш планларини ишлаб чиқишда хўжалик шартномасининг роли оширилсин.

Кўпроқ улгурчи савдо системасида мол занасларини жамлашга қаратилган тадбирлар амалга оширилсин. Улгурчи базаларнинг магазинлари зарур ассортиментдаги моллар билан узлуқсиз таъминлаш учун, савдодаги бериладиган эсортиментдаги моллар доимо мағзада бўлиши учун маст-улияти оширилсин.

Ҳарид қилиш талаб-эҳтиёжини ўрганиш ишлари такомиллаштирилсин, мамлакат аҳолиси турли гуруҳлари ва районларининг ўзига хос талаб-эҳтиёжи тўлиқроқ ҳисобга олинасин.

Матлубот кооперациясини янада ривожлантиришга, қишлоқ жойларда савдо-сотиқни яхшилашда, ҳам ашё ва озиқ-овқат ресурсларини кўпайтиришда унинг хўжалик ташаббуси ҳамда активлигини оширишга ҳар томонлама ёрдам берилсин. Матлубот кооперациясини корхоналарида маҳаллий материаллар ва ҳам ашёдан анча самарали фойдаланиш, чорға ва парралдаларни боқиб, ички қўл-ҳовузларда балик ўрчиш ва овлаш ҳисобига аҳоли учун зарур маҳсулотлар етказириш кўпайтирилсин. Аҳоли ва колхозлардан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш ишлари актив олиб борилсин, шаҳарлар ва саноат марказлари ана шу маҳсулотларини сотиш кенгайтирилсин. асал, ёввойи мева, резавор, қўзиқорини, шифобахш ўтлар тайёрлашни кўпайтириш имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

IX. Табиатни муҳофаза қилиш

Табиатни муҳофаза қилиш ахшиланди, қишлоқ хўжалик эквиворларини сақлаш ишлари, уларнинг эрозиясига қарши кураш кўчатирилсин, ерларни қайтадан эквиворларга айлантириш борасидаги ишлар сўраты оширилсин, ерларни селдан қўқчилад, ўқир-

Колхоз бозорларининг тармоғи ривожлантирилсин ва уларнинг иши ахшиланди. Шахсий ёрдамчи хўжаликларда, бозорчилик ва томорқчилик ширкатларида етказирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ортиқча қисмини етказиб бериш ва реализация қилишда аҳолига ёрдам берилсин.

Аҳоли ва колхозлардан қабул қилиналган буюмларни комиссиясин асосларда сотувчи магазинлар тармоғи анча кенгайтирилсин.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш анча ахшиланди. Маиший хизмат кўрсатиш хажми тахминан 1,4—1,5 баравар кўпайтирилсин. Буюртмаларни бақариш сифати ва хизмат кўрсатиш маданияти оширилсин. Қишлоқ жойларда маиший хизмат кўрсатиш хажмини ўстиришнинг анча юксак сўратлари кўзда тутилсин. Мамлакатнинг шарқий районларида маиший хизмат мадал ривожлантирилсин.

Омонатларни сақлаш ишнини ривожлантириш таъминланди, аҳолига омонат кассалари орқали хизмат қилиш формалари такомиллаштирилсин, маишу кассалар ҳисоблаш техникаси ва зарур асбоб-ускуналар билан тўлароқ таъминлаш кўзда тутилсин.

Гражданларнинг шахсий ва мулкий давлат страхованисини ривожлантирилсин.

Совет кишиларининг уй-жой шароитлари изчиллик билан ахшиланди, уй-жойларнинг шинамлиги ва уларнинг ободончилик даражаси оширилсин. Жами сахни 530—540 миллион квадрат метр бўлган уй-жой бинолари фойдаланишга топшилсин, янги барпо этилаётган корхоналар, янги ўзлаштирилган районлар ва қишлоқ жойлардаги ходимларни уй-жой билан таъминлаш мақсадида улар учун биринчи навбатда уй-жой қуриш кўзда тутилсин. Давлатнинг янги уй-жой биноси қонда тариқасида ҳар бир оиллага алоҳида квартира бериш принципти бивоан тақсимлаш амалга оширилсин.

Шаҳар ва посёлкаларни комплекс қуриш масалаларига эътибор кўчатирилсин. Квартираларнинг тузилиши такомиллашган ва улардан фойдаланиш шароитлари ахшилланган типовой дийқалар асосида уй-жой бинолари қуришга ўтиш ишҳисобига етказилсин.

Аҳолининг уй-жой шароитини янада ахшилашда уй-жой қурилиши кооперациясининг роли оширилсин. Хусусан, ички шаҳарларда, шаҳар типидати посёлкаларда ва қишлоқ жойларда янча тартибда уй-жой бинолари қуриш имкониятлари кенгайтирилсин. Бирлашмалар, корхоналарнинг рағбатлантириш фондалари ҳисобидан кооператив ва янча-янча уй-жой қурилишда меҳнатлашларга ёрдам берилсин.

Уй-жой фондида фойдаланишни ахшилаш ва уни асраш тадбирлари амалга оширилсин. Аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш ривожлантирилсин. Шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларининг марказлаштирилган тартибда иссиқлик ва сув билан таъминданиши ахшиланди.

Халқ маорифи системасини янада ривожлантириш, мамлакатнинг мутахассисларга ва малакали ишчиларга бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондариш таъминланди. Маориф барча бўғинлари ва формаларининг иши ҳамда қадрлар тайёрлаш самараларини оширилсин. Кечки ҳамда сиртқи таълим ривожлантирилсин ээ ахшиланди.

Ўрта мактабда меҳнат тарбиясининг форма ва методлари такомиллаштирилсин. Ешларни касбога йўналтириш соҳасида ишлар кўчатирилсин. Болаларни умумий таълим мактабларининг тайёрлов синфларида 6 ёшдан ўқитишга босқичма-босқич ўтиш учун шарт-шароитлар яратилсин.

Халқ хўжалигини ишчи қадрлар билан тўлиришининг жуз маҳум маънафи сифатида ҳўнар-техника ўқув юртлари тармоғини янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Шу ўқув юртларида тайёрланадиган малакали ишчилар 1981—1985 йиллар мобайнида 13 миллион кишига етказилсин: ўрта махсудли малакали ишчилар тайёрлаб чиқариш 1,6 баравар кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқаришда қадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини сиқриш такомиллаштирилсин.

Олий ва ўрта махсус таълимдаги 10 миллионга яқин мутахассис тайёрланди. Мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш ва халқ хўжалигида улардан фойдаланишни ахшилаш чоралари амалга оширилсин.

Социалистик маданият ва савъатни ривожлантиришга хўмақлашилсин, марксизм-ленинча дуйқарашни шакллантиришда, совет кишиларининг гоат хилма-хил маънавий эҳтиёжларини тўлиқ қондаришда уларнинг роли оширилсин.

Аҳолига кино хизмати ахшиланди, тарбия ва таълим ишда кинодан кент фойдаланилсин.

Маданий-маърифий муассасаларнинг фаолияти такомиллаштирилсин. Оммавий кутубхоналар ва клублар тармоғи кенгайтирилсин, меҳнатлашлар ҳаваскорлик ижодиёти марказлари ва бўш вақтларини ўтказиладиган марказлар сифатида уларнинг роли оширилсин. Музейларнинг ишлари, тарих ва маданият ёдгорлиқларини муҳофаза этиш ва пропаганда қилиш ахшиланди.

Нашириёт иши ривожлантирилсин. Аҳоли ва халқ хўжалигининг мағбуоти ва китобга бўлган эҳтиёжи тўлиқ қондаририлсин, нашрларнинг полиграфик жихатдан ишланиши сифати оширилсин.

Телевидение ва радиоэтиштириш янада ривожлантирилсин. Телевидениенинг иккинчи умумиттифоқ программаси жорий этилсин.

Соғлиқни сақлаш системасини ривожлантириш тўғрисида зоним ғамхўрлик қилинсин. Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш даражаси ва сифати оширилсин. Соғлиқни сақлаш муассасалари тармоғини янада кенгайтириш, уларнинг структурасини такомиллаштириш ва оқилона жойлаштириш кўзда тутилсин. Соғлиқни сақлаш муассасаларини доир-дамоилар, асбоблар, медицина техникаси ва ускуналарни, анжумлар, транспорт ва алоқа воситалари билан таъминлаш ахшиланди.

Ҳан-техника ютуқларини медицина практикасига жадал ва кент жорий этиш, медицина ходимлари меҳнатини ташкил қилишнинг изгор форма ва методларидан фойдаланиш тадбирлари қурилсин. Насалхоналардаги ўринлар сояи жами 9—10 процент кўпайтирилсин.

Касалликларнинг олдини олишга доир ишлар кўчатирилсин. диспансерларда даволаш самараларини оширилсин ва аҳолига, даставвал болаларга диспансер хизмати кенгайтирилсин.

Медицина саноати маҳсулотини ишлаб чиқариш тахминан 1,4 баравар кўпайтирилсин. Айниқса юрак-қон томир ва сакология касаллиқларини, онкологик системаси касаллиқларини даволаш учун юксак самарали шифобахш воситалар, шунингдек ярим синтетик антибиотиклар яратиш ва уларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш кўзда тутилсин. Замонавий медицина техникаси ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Меҳнатлашларнинг дам олиши ва туризм ривожлантирилсин ҳамда уларни ташкил этиш бутун чоралар билан такомиллаштирилсин. Ота-оналарнинг болалар билан биргаликда дам олиш ва даволаниш имкониятлари кенгайтирилсин. Экскурсия хизмати ахшиланди. Илчи ва хизматчиларнинг боғдорчилик ва томорқчилик ширкатларини ташкил этиш ва ривожлантиришга ҳар томонлама хўмақлашилсин. Бог учаларни, дам олиш ва туризм учун анжумлар, моллар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Оммавий физкультура ва спорт актив ривожлантирилсин, уларнинг совет кишилари қудалик турмушини тобора кенг-роқ жорий этилишига ёрдам берилсин. Болалар ва ёшлар ўртасида физкультура ва спорт ишлари кўчатирилсин, спорт иншоотларидан самаралироқ фойдаланилсин.

Шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг почта, телефон ва телеграф алоқаси хизматига бўлган эҳтиёжларни тўлиқ қондаририлсин.

Аҳолига транспорт хизмати анча ахшиланди, шаҳарлар-аро, шаҳарлар ичигаги ва шаҳар атрофидаги транспортни янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Қишлоқ аҳолисига ҳар хил турдаги транспорт билан хизмат кўрсатишни кенгайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Аҳолига қарашли транспорт воситаларининг кўпайиши билан боғлиқ хизматларининг ҳажми ва турлари оширилсин. Ана шу транспорт воситалари учун техника хизмати станциялар тармоғи, бензин қуйиш станциялари, машиналарни ювладиган жойлар, шунингдек кооператив тармажлар ва машиналар қўйиладиган обод жойлар қурилиши кенгайтирилсин.

Ишчилардан, шўр босишдан, заҳланашдан, сув босишдан ва қақраб қолтишдан ҳўмақ қилиш таъминланди. Фойдала қазилма қонлари янада комплекс равишда ўзлаштирилсин, уларни қазиб олиш ва қайта ишлаш нотида нобудгарчиликка йўл қўйилмасин.

Қора денгиз, Азов денгизи, Болтиқ денгизи, Каспий денгизи ҳавзаларида ва мамлакатнинг энг муҳим саноат районларида сувни муҳофаза қилиш объектлари қурилиши жадаллаштирилсин. Сувлардан уздуқсиз ва тақрибий фойдаланиш системаларининг қувватлари оширилсин, сувдан фойдаланишнинг оқавасиз системалари ишлаб чиқилсин ва корхоналарда жорий этилсин. Сув манбаларининг қуриб қолтишдан муҳофаза қилиниши кўчатирилсин. Ноёб табиий комплекслар ва даставвал Байкални муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш борасидаги ишлар давом эттирилсин.

Мамлакат Европа қисми энг муҳим дарёларининг ҳавсаларидаги сув хўжалик комплексларини автомат бошқариш системалари яратилсин.

Зарарли моддаларнинг атмосферага чиқариб ташланишини камайитириш ва чиқарилаётган газларини зарарли аралашмалардан тозаланиш ахшилаш мақсадида технология жараёнлари такомиллаштирилсин. Газ ва чангларни ютувчи гоит самарали аппаратлар, сувни тозалайдиган ускуналар, шунингдек атроф табиий муҳитнинг ҳолатини контроль қилув-

X. Ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилиши. Иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантириш

Мамлакатни ахлит халқ хўжалик комплексида иттифоқдош республикаларнинг ва иқтисодий районларнинг хўжалиқларини тобора ихтисослаштириш ҳамда пропорционал ривожлантириш асосида иқтимоий ишлаб чиқариш самараларини ошириш мақсадида ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилишини ахшилаш таъминланди.

Шарқий районларнинг иқтисодий потенциалини тобора ошириш жадаллаштирилсин. Ана шу районларнинг табиий ресурсларини ўзлаштириш ҳамда Сибирь ва Қозғоғистонда ёқилиш-энергетика ва ҳам ашё базаларини ривожлантиришга доир катта ишлар амалга оширилсин. Қўн энергия истеъмол қиладиган корхоналар қурилиши шў ерта жамлансин. Шарқий районларнинг қурилиш базасини, уй-жой-коммунал ва маданий-маиший бинолар қурилишини, қишлоқ хўжалигини, етгаччи тармоқлар учун машина ва асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни ривожлантириш кўчатирилсин, шу асосла мақзур районлар экономикаси комплекс ҳолда ривожланиши ва уларнинг қадрлар билан таъминланиши оширилсин.

Ўрта Осиё республикаларида меҳнат ва табиий ресурслардан, ишлаб чиқариш қувватларидан тўлиқроқ фойдаланиш, пахта етштиришнинг янада ўстириш таъминланди, унинг сифати анча оширилсин, чорвачилик, қишлоқ хўжалигининг бошқа сирмахнат тармоқлари, етил саноат ва машинасозлик жадал ривожлантирилсин. Сўгурилдиган ёрларнинг мелiorиот ҳолати ва сув билан таъминланиши ахшиланди. Маҳаллий аҳоли, хусусан қишлоқ ёшларидан малакали ишчи қадрлар тайёрлаш кенгайтирилсин.

Мамлакатнинг Европа қисмида ва Уралда саноатини янада ривожлантириш асосан вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан ахшироқ фойдаланиш, ишлаб турган корхоналарни ишловчиларни кўпайтирмаган ҳолда реконструкция қилиш ва техника билан қайта қурултириш ҳисобига амалга оширилсин. Европа қисмидаги районларда қўн энергия ва сув истеъмол қиладиган янги корхоналарнинг жойлаштирилишига ва ишлаб турган шунавл корхоналар кенгайтирилишига йўл қўйилмасин. Атом энергетикасиз кент ривожлантирилсин. Шимолий Кавказ ва Закавказье гидроэнергетика ресурсларини ўзлаштириш давом эттирилсин.

Хусусан янги ўзлаштирилаётган районларда территорияла ишлаб чиқариш комплексларини янада ривожлантириш кўзда тутилсин.

Транспорт—экономика алоқалари ахшиланди. Айни бит территорияда жойлашган ишлаб чиқариш корхоналарини тармоқларно кооперациялаш кент ривожлантирилсин, турли идораларнинг ишлаб чиқариш ва ноиплаб чиқариш инфраструктураси объектларини вужудга келтиришга асоссиз равишда тақдорранишга ва параллел иш олиб борилишига йўл қўйилмасин.

Халқ депутатлари Советларининг территориясида комплекс иқтисодий ва социал ривожланишини таъминлаш соҳасида Советларнинг роли оширилсин ва уларнинг фаолияти такомиллаштирилсин.

Экономикани ва иқтимоий ишлаб чиқариш самараларини ўстириш асосида барча иттифоқдош республикаларда халқ фаровонлигини янада ошириш кўзда тутилсин. Бунда табиий шароитлари оғир бўлган ва янги ўзлаштирилаётган районлардаги аҳолининг талаб-эҳтиёжлари янада тўлиқроқ қондирилиши таъминланди.

Иттифоқдош республикалар ва иқтисодий районларни ривожлантиришнинг қўйилгати асосий йўналишлари белгиланди.

Россия Совет Федератив Социалистик Республикасида саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 24—27 процент кўпайтирилсин. Машинасозлик, газ, химия ва нефть химияси саноати жадал ривожлантирилсин. Енгил ва озиқ-овқат саноатини янада ривожлантириш кўзда тутилсин.

1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 950—970 миллиард қиловат-соатга, нефть, шу жумладан газ конденсат қазиб чиқариш 560—580 миллион тоннага, газ қазиб чиқариш 420—460 миллиард кубометрга етказилсин. Қора металл тайёр прокати ишлаб чиқариш 12—14 процент, минерал ўғит ишлаб чиқариш 1,3 баравар, газламалар 13 процент, трикотаж буюмлар 1,2 баравар, қанд-шакар ишлаб чиқариш 1,5 баравар, мол ёғи етштириш 740—750 минг тоннага кўпайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялли маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобла 134—136 миллион тонна, қанд лавлаги 33—34 миллион тонна, узум қамида 1 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазида) — 8,4—8,7 миллион тонна, сўт 50—52 миллион тонна, жуи 235—240 минг тонна миқдорда етштириш, қунабоқар узрғи етштириш 1,3 баравар, савзавот етштириш 1,2 баравар, қартошка етштириш 10—12 процент ошириш таъминланди. 1 миллион 550 минг—1 миллион 650 минг гектар сўғурилдиган ерлар фойдаланишга топшилсин ҳамда 1 миллион 720 минг — 1 миллион 820 минг гектар ботқоқ ва заҳман ерларнинг захи қочирилсин.

РСФСРнинг Екортатурпоқ зонасида уни гоит маҳсулдор деҳқончилик ва чорвачилик районида айлантириш ҳамда саноатнинг шулар билан боғлиқ тармоқларини ривожлантириш борасидаги комплекс программани амалга ошириш давом эттирилсин. Уй-жой бинолари, автомобил йўллари, социал-маданий ва коммунал-маиший объектлар илдам сўратлар билан қурилсин.

Москва ва Ленинград маҳалаларини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қурултиришга эътибор берилсин, ана шу корхоналарни юксак техникадаги даражада ва гоит сифати бўлган буюмлар ишлаб чиқаришга ихтисослаштириш кўчатирилсин, ишлаб чиқарувчи қувватларнинг янада тўлиқ ишланиш, ишлаб чиқариш хажмининг ўсшишга нисбатан меҳнат унумдорлигини оширишнинг илдам сўратлари таъминланди. Шаҳар хўжалигини тобора комплекс ривожлантириш кўзда тутилсин.

Қоғозма тепловосозлик, Брянск машинасозлиги ва Пенза дизель заводлари реконструкция қилиниб, кенгайтирилсин. Череповец металлургия заводида янги қувватлар ишга туширилсин. Коми АССРда ва Ненец автоном округида ёқилиш-энергетика комплекси талоқларини ривожлантириш давом эттирилсин. Европа шимолдаги ўрмон ресурсларидан фойдаланиш ахшиланди, Синтикар ўрмон саноат комплексида қоғоз ишлаб чиқарувчи қўшимча қувватлар барпо этилсин.

Смоленск, Калинин, Курск атом электр стан

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1980—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГА ЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Бош олтинчи бетда)

Гомель шаҳридаги қишлоқ хўжалик машиналари заводи ва Брестдаги ғилам-могут комбинати кенгайтириш ишхонасига етказилсин. Новополюддаги «Полимер» ишлаб чиқариш бирикмасида янги қувватлар ишга туширилсин. Қайта ишланган чўйида ишлаб чиқарувчи металлургия заводи қуриلسин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 10—12 процент оширилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобда 7,8—8,1 миллион тонна, картошка — 12,5—13,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда)—950—1000 минг тонна, сут — 6,5—6,7 миллион тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 480—520 минг гектар майдондаги заҳли ва ботқоқ ерларнинг заҳи қочирилсин.

Ўзбекистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 28—31 процент қўйайтирилсин. 1985 йилда электр энергияси ҳисоб қилиш 44—45 миллиард киловатт-соатга етказилсин, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,4 баравар оширилсин.

Олмаўлик кон-металлургия комбинатида мис ишлаб чиқаруви ва қўроғи-руҳ рудаси қазиб чиқарувчи қувватлар, Бекобод заводида пўхта ва прокат ишлаб чиқарувчи қувватлар ривожлантирилсин. Тошкент трактор заводида, Ангрен 2-ГЭСида, Янгиқон ва Нукус шаҳарларидаги итгазлаш комбинатларида, енгил саноат, шунингдек озиқ-овқат саноатидаги трикотаж ва бошқа корхоналарда қувватлар фойдаланишга етиштирилсин. 1985 йилда 560—570 миллион ядрот метр итгазлама ва шўни тағламалар, 480—485 минг тонна ўсимлик ёғи, 1—1,1 миллиард шартли банкада сабзавот-мева консервлари ишлаб чиқарилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 17—19 процент оширилсин. Пахта йилгига ўрта ҳисобда 5,9 миллион тонна, шу жумладан илгичка толали пахта — 400—420 минг тонна, дон — 2,8—3 миллион тонна, сабзавот — 2,4—2,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 400—410 минг тонна, сут — 2,5—2,7 миллион тонна, жўн 20—21 минг тонна, қорақул тери — 2,25 миллион дона миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Ҳўвчилик, полиция ва мева-чилик ядал ривожлантирилсин. Қарғи ва Жикзах даштиларини ўзлаштириш давом эттирилсин. 450—465 минг гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин, 1,5 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Қозғистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22—25 процент қўйайтирилсин. Электр энергетика, рағил ва қора металлургия, машинасозлик, кўмир, химия, нефть қисмини, енгил ва озиқ-овқат саноатини ривожлантириш давом эттирилсин. 1985 йилда кўмир қазиб чиқариш 134 миллион тоннага, электр энергияси ҳисоб қилиниши 90—95 миллиард киловатт-соатга, қора металллар тайёр прокатини 5,1—5,3 миллион тоннага, газламалар 208—210 миллион квадрат метрга етказилсин. Нефтин биримчи қайта ишлаш 2,1 баравар, минерал ўғит ишлаб чиқариш 1,3 баравар қўйайтирилсин.

Рағил ва қора металлургиянинг ҳам ашё базаси мустаҳкамлансин. Қачар кон саралаш комбинатида темир руда қазиб чиқарувчи қувватлар ишга туширилсин. Жайрем полиметалл конида руда қазиб чиқариш оширилсин. Ғарбий Қозғистонда нефть ва газ конларини топиш учун геология-разведка ишлари кенгайтирилсин. Бўзаси ярим оролда нефть конларини ўзлаштириш жадаллаштирилсин.

Қоратов ҳаваси ва Актобьинск областида фосфоритлар қазиб чиқаруви, сарин фосфор ва минерал ўғитлар ишлаб чиқаруви янги қувватлар ишга туширилсин. Чимкент нефтин қайта ишлаш заводи қуриб битказилсин.

Павлодар-Экибастуз территориал ишлаб чиқариш комплексида кўмир қазиб олиш, ғилмоқ ишлаб чиқариш қўйайтирилсин, 4 миллион киловатт қувватли қатта ГЭСлар барпо этилиб қурилсин, нефтин қайта ишлаш заводи янги қувватлар ишга туширилсин. Павлодар трактор заводида реконструкция қилиш асосан тугатилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 11—13 процент оширилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобда 28—29 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 1,2—1,3 миллион тонна, сут — 4,9—5 миллион тонна, жўн 110—115 минг тонна, қорақул тери 2,5 миллион дона миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Дон, хусусан бугдойнинг қаттиқ ва бақувват навлари барқарор етиштирилиши таъминлаш чоралари қурилсин. Асосан гўшт молчилиги ва майин жули қўйчилик ҳисобида қорачилик ядала ривожлантирилсин. Қишлоқ хўжалиги ахмаликдаги гуруҳ ва болворларда тармоқ қурилиш давом эттирилсин. 400—420 минг гектар сугориладиган ер фойдаланишга топширилсин. 430 ва янги тўла районларида 15 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Грузия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 30—33 процент, электр қуввати ҳисоб қилиш 1,2 баравар, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,6 баравар, химия саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,5 баравар, енгил ва озиқ-овқат саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,3 баравар, шу жумладан сабзавот-мева консервлари ишлаб чиқариш 1,7 баравар қўйайтирилсин. Электротехника, электрон, радиотехника саноатини, приборсозликни ядала ўстириш кўзга тутилсин.

Жинвали гидроэлектрлини барпо этиш ишхонасига етказилсин, Худон ГЭСи қурилиши давом эттирилсин ва Намахан ГЭСини қуришга киришилсин.

Чой бағрини, узумин қайта ишловчи ва минерал сувни идишларга қўювчи янги қувватлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 22—24 процент оширилсин; унн узумлик, қўйорлик, субтропик мева-чиликни яхтисослаштириш давом эттирилсин. Дон етиштириш йилгига ўрта ҳисобда қамда 740 минг тоннага, ядал чой бағри қамда 466 минг тоннага, узум 1—1,1 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) қамда 160 минг тоннага, сут қамда 710 минг тоннага етказилсин. Қолқиди пастекизисига 35 минг гектар майдондаги еринг заҳини қочирин ва ўзлаштирин. 60 минг гектар майдондаги ерини сугорин ишлари амалга оширилсин.

Қора денгиз соҳида қирқончи мустаҳкамлаш ишлари ўтказилсин. Қавказ донот автомобиль йўли қуриб битказилсин. Марбаб — Ахалкалак темир йўли линиясини қуриш давом эттирилсин.

Қурорт зоналари ва туристик базалар ривожлантирилсин.

Озарбайжон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 29—32 процент, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш тахминан 1,6 баравар қўйайтирилсин.

Электротехника, приборсозлик, радиотехника, электрон саноати ҳамда саноатнинг меҳнат ресурсларидаги илмий фойдаланишга таъминланган бошқа тармоқларнинг ядал ривожлантириш давом эттирилсин. Чўйру сув тағина тушириладиган тиркалар ҳамда саноат автоматикаси ва телемеханикаси заводлари барпо этилсин. «Аэроэлектротерм» бирикмаси заводлари ва маҳсус автомобиллар заводи қуриб битказилсин.

Нефть ва газ қазиб чиқаришни барқарор қилиш, учун уларнинг запасларини оширилсин. Боқудай нефть конлари учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқарадиган заводлар реконструкция қилинсин.

Шамқўр ГЭСи ва Озарбайжон ГРЭСи. Сумгаит шаҳридаги химия корхоналарининг янги қувватлари ишга туширилсин.

Белла-Белокани темир йўли линияси қурилсин. 1985 йилда электр қуввати ҳисоб қилиш 20 миллиард киловатт-соатга етказилсин. Енгил ва озиқ-овқат саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми тахминан 1,3 баравар оширилсин, ана шу тармоқда маҳсулотнинг хили кенгайтирилсин ва сифати оширилсин. Газламалар, ғилмлар ва ғилм буюмлар, консервалар, оқватбон концентратлар ишлаб чиқариш қувватлари оширилсин, узумин қайта ишловчи янги заводлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 15—17 процент қўйайтирилсин. Пахта йилгига ўрта ҳисобда қамда 600 минг тонна, узум 1,3—1,4 миллион тонна, дон 1,1 миллион тонна, сабзавот 850—900 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) қамда 150 минг тонна, сут 850—860 минг тонна етиштирилиши таъминлансин. 80 минг гектар сугориладиган ер фойдаланишга топширилсин.

Литва ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент, электр қуввати ҳисоб қилиш 2,4 баравар, нефть тозалаш 4 баравар, гўшт ва сут консервлари ишлаб чиқариш 2,5 баравар қўйайтирилсин. Электрон ва радиотехника саноати ядал суръатлар билан ривожлантирилсин. Ҳисоблаш техникаси воситалари, газламалар, мебель ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Овқатбон баллиқ маҳсулотининг сифати ва ассортиментни яхшилаш.

Итали АЭСининг, Вильнос 3-ТЭСининг биринчи навбати. Мажейка нефтин қайта ишлаш заводидаги илмий набот ишга туширилиши таъминлансин. Зигир толасини саноат усулида қайта ишловчи корхоналар реконструкция қилинсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 8—10 процент оширилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобда 3,2—3,4 миллион тонна, картошка — 2,3—2,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 500—520 минг тонна, сут — 2,8—2,9 миллион тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 440—460 минг гектар майдондаги заҳли ва ботқоқ ерларнинг заҳи қочирилсин.

Молдавия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 30—33 процент қўйайтирилсин. Аграр саноат комплексининг ядала ривожлантирилиши таъминлансин. Рангил телевизор заводи ва Резинка цемент заводи қуриб битказилсин. Помидор йиғиштирувчи, бор ва тоқорлардаги ишларни механизациялаштирувчи машиналар ишлаб чиқариладиган заводлар қурилиши авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 20—22 процент оширилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобда 3,6—3,8 миллион тонна, қанд лаалаги 4,1—4,2 миллион тонна, қунгабоқар уруғи 310—320 минг тонна, мева ва резавор мева 1,4—1,6 миллион тонна, сабзавот 1,3—1,4 миллион тонна, узум 1,5—1,6 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) қамда 300—310 минг тонна, сут 1250—1350 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 120 минг гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Латвия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 15—18 процент қўйайтирилсин. Электрон саноати, приборсозлик ва алоқа воситалари ишлаб чиқаришнинг ядала ўстириш, баллиқ маҳсулотларининг сифатини ошириш ва ассортиментини кенгайтириш таъминлансин.

Олий ва биринчи класс рўзгор радио аппаратларини ишлаб чиқариш қўйайтирилсин. Тармоқлар ва аҳамиятдаги маҳсулотларни марказлаштирилган тартибда тайёрловчи қувватлар ривожлантирилсин. Енгил саноат техника билан қайта қурулганлирини. Даугавпилс ГЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин. Денгиз портларини ривожлантириш давом эттирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин, дон етиштириш йилгига ўрта ҳисобда қамда 2—2,1 миллион тонна, картошка — 1,7—1,8 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) — 300—310 минг тоннага, сут — 1,8—1,9 миллион тоннага етказилсин. 280—290 минг гектар майдондаги заҳли ерларни мелiorациялаш ишлари ўтказилсин.

Қирғизистон ССРда саноат, маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент қўйайтирилсин. Қурсий ГЭСини барпо этиш ишхонасига етказилсин, Тошкўмир ГЭСида қувватлар ишга туширилсин. Қалайи руда корхонасини қуришга киришилсин; олтин руда комбинати фойдаланишга топширилсин. Электрон саноати ривожлантирилсин. Газлама ишлаб чиқариш 1,2 баравар қўйайтирилсин. Ғилм комбинати қуриб битказилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 8—10 процент ўсиш таъминлансин. Майин юғли ва ярым майин юғли қўйчиликни ядала ривожлантириш, бадал тоғли яйловларни ўзлаштириш ҳисобида қорачиликнинг ер-ҳашак базасини мустаҳкамлаш кўзда тутилсин. Дон етиштириш йилгига ўрта ҳисобда 1,4—1,6 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) 170 минг тоннага, сут — қамда 700 минг тоннага, жўн — 33—35 минг тоннага етказилсин. 42—48 минг гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Папан сув омбори қуриб битказилсин. 500 минг гектар яйловга сув чиқарилсин.

Исраил эрли сува ва энергетика ресурсларидаги комплекс фойдаланишга доир лойиҳа-қидиру ишлари ўтказилсин.

Тожикистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24—27 процент қўйайтирилсин.

Жанубий Тожикистон территориал ишлаб чиқариш комплексида Еван электр химия заводи қурилиши давом эттирилсин ва алюминий заводига янги қувватлар ишга туширилсин. Роғун ва Бойнава ГЭСлари қурилиши авж олдириб юборилсин. Республикда электр қуввати ҳисоб қилиш 16 миллиард киловатт-соатга етказилсин.

Душанба шаҳридаги итгазлама комбинати ва Лениноблаштираш шўни комбинати техника билан қайта қурулганлирини. Ип газламалар тўқиб чиқариш 1,3 баравар, сабзавот мева консервлари ишлаб чиқариш 1,2 баравар қўйайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин. Дон ўрта ҳисобда йилгига қамда 315 минг тонна, пахта 910—920 минг тонна, шу жумладан илгичка толали пахта 315—320 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 110 минг тонна, сут — 520 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 50—55 минг гектар майдондаги ерини сугорин борасидаги ишлар амалга оширилсин. Дангара даштини ўзлаштириш давом эттирилсин.

Арманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 29—32 процент қўйайтирилсин, радио техника ва электрон саноатининг приборсозлик ва станоксозликнинг улуғи оширилсин.

Раздан машинасозлик заводида қувватлар ишга туширилсин, автогоруқчалар ишлаб чиқарувчи завод ва атир-уна фабрикаси қурилсин. Рангил металлургия ва химия саноати корхоналари реконструкция қилинсин. Ижевск-Раздан темир йўли линияси қуриб битказилсин. Минерал суларин идишларга қўювчи қувватлар кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 10—12 процент қўйайтирилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобда қамда 310 минг тонна, узум 240—260 минг тонна, сабзавот 400—430 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 95 минг тонна, сут 520 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Мева, резавор мева ҳамда эфир мойли маҳсулотлар етиштириш кенгайтирилсин. 30 минг гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Туркменистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент, электр қуввати ҳисоб қилиш 1,8 баравар қўйайтирилсин. Химия, енгил саноат, озиқ-овқат саноати ва машинасозлик ядал ривожлантирилиши таъминлансин.

Нефть ва газ конларини разведка қилиш ҳамда фойдаланиш учун янги ишлари кенгайтирилсин. Газ қазиб чиқариш 81—83 миллиард куб метрга етказилсин. Чорқўй нефтин қайта ишлаш заводи ва Мари азотли ўғитлар заводи ишга туширилсин. Нефтин қайта ишлаш икки баравар, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 2,8 баравар қўйайтирилсин. Тошбуз шаҳрида графитланган электродлар заводи қуриб битказилсин.

Безмен шаҳридаги ғилм комбинати ва Чорқўй шаҳридаги ютқузма материаллар фабрикаси қуриб битказилсин, Алшобод шаҳридаги итгазлама комбинати техника билан қайта қурулганлирини. Ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш 1,7 баравар ўсиш таъминлансин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент оширилсин. Дон йилгига ўрта ҳисобда қамда 380 минг тонна, пахта — 1210—1230 минг тонна, шу жумладан илгичка толали пахта 290—300 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) қамда 90 минг тонна, сут қамда 325 минг тонна, қорақул тери 1,25 миллион дона етиштирилиши кўзда тутилсин. Хусусан ҳўрани ва майиз бўладиган узумлар етиштириш кенгайтирилсин.

Қорақум канал қурилиши давом эттирилсин. 90—93 минг гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. 6,9 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Эстония ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 14—17 процент қўйайтирилсин. Сланец химия, электрон, приборсозлик, электротехника саноати ядал суръатлар билан ривожлантирилсин. Мебель, каймоғи олинмаган сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш қўйайтирилсин, баллиқ хўжалиги ва денгиз транспортини ривожлантириш давом эттирилсин. Сланецни қайта ишловчи саноатини техника билан қайта қурулганлирини. «Креолоскал мануфактура» итгазлама комбинатини ҳамда енгил ва озиқ-овқат саноатининг бошқа корхоналарини реконструкциялаш борасидаги ишлар авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 11—13 процент оширилсин. Дон етиштириш йилгига ўрта ҳисобда 1400—1450 минг тоннага, картошка — 1300—1400 минг тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) 210—215 минг тоннага, сут 1,2—1,3 миллион тоннага етказилсин. 100—110 минг гектар майдондаги ерларнинг заҳи қочирилсин.

XI. Ташқи иқтисодий алоқаларни ривожлантириш

Ташқи савдо, чет мамлакатлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик ядала ривожлантирилсин. Иқтисодий ишлаб чиқаришнинг самардорлигини ошириш учун ташқи иқтисодий алоқалар имкониятларини кенг фойдаланилсин.

Социалистин мамлакатлар билан ўзаро манфаатли савдо, иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар бутун чоралар билан ривожлантирилсин. Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ўртасидаги социалистик иқтисодий интеграцияни ядала чуқурлаштиришда фаол қатнашилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ҳамкорлигининг узоқ муддатта мўжалланган ва энергетикани, ёғилни, ҳам ашё тармоқлари, машинасозлик, қишлоқ хўжалиги, транспорт, ҳалқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга қаратилган тармоқ программаларини, шунингдек ишлаб чиқаришни яхтисослаштириш ва кооперациялаштириш узоқ муддатта мўжалланган икки томонлама программаларини амалга ошириш илчилли билан давом эттирилсин.

СССР билан Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган ва аъзоликда қатнашадиган мамлакатларнинг тармоқ министрликларини, ишлаб чиқариш бирикмасларини, корхоналари ва ташкилотлари ўртасидаги бевосита алоқалар тақомиллаштирилсин. Ташқи иқтисодий муносабатлар соҳасида олинган мажбуриятларнинг бажарилиши учун министрликлар, ишлаб чиқариш бирикмаслари, корхоналар ва ташкилотларнинг жавобгарлиги оширилсин. Ягона стандарт ва нормативлар кенг жорий қилинсин.

Экономикани интенсификаш, мол ресурсларининг қўшимча мабдаларини юзугда келтириш проблемаларини муштарак қўй-тайрат сарфлаш ҳал этиш мақсадида социалистик ҳамдустлик мамлакатлари илмий-техника ва ишлаб чиқариш потенциалларини, моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидаги оқилона фойдаланиш учун ҳамкорлигини ривожлантиришнинг янги имкониятларини қидириб топилин.

Совет Иттифоқининг ривожланиётган мамлакатлар билан ўзаро манфаатли мол айирбошлаш, ҳар томонлама иқтисодий, илмий-техникавий алоқалари ва бошқа хилдаги алоқалар узоқ муддатта мўжаллаш, ҳўнқўйи жиҳатдан теги

асосда ривожлантирилсин. Бу мамлакатларнинг иқтисодий ва саноат мустиқлигини мустаҳкамлашда ёрдам берадиган саноат корхоналари, энергетика, қишлоқ хўжалик объектлари ва бошқа объектларни қуришда уларга иқтисодий ва техникавий ёрдам бериш давом эттирилсин.

Туриль социал системалардаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини ва ҳақиқат эканлигининг юмшатилишини мустаҳкамлаш зарурлигини кўзда тутиб, Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик қилишда манфаатдор бўлган тараққий этган капиталистик мамлакатлар билан ўзаро манфаатли барқарор савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар амалга оширилсин. Мавжуд аҳдиномаларни амалга ошириш ва ёғилни, металлургия, химия саноати ва ҳалқ хўжалигининг бошқа тармоқларида кенг қўланили лойиҳаларини амалга ошириш соҳасида янги битимлар тузиш давом эттирилсин. Бу мамлакатлар билан ҳамкорлигини ривожлантиришнинг бошқа йўллари ҳам қидириб топилин.

Хом ашё, ёғилни ва энергетика, озиқ-овқат, атроф муҳитни муҳофаз қилиш, космосни тинч мақсадларда ўзлаштириш, яқон океанининг ресурсларидаги фойдаланиш, соҳасидаги халқаро проблемаларини ҳал этишда ва халқаро иқтисодий муносабатларни ядаллаш ҳамда ҳўнқўйи жиҳатдан теги асосда тақомиллаштиришда актив иштирок қилинсин.

Экспорт потенциалларини ошириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Экспортнинг структураси адала машинасозлик маҳсулотини ва ташқи бозор талабларига мос бўлиб тушадиган бошқа тайёр буюмлар ишлаб чиқариш ҳамда етказиб беришни қўйайтириш йўли билан яқинлашсин, уларнинг техника даражаси ва сифати доим оширилсин, ядала муаммаларга қайта ишланган молларни экспорт учун етказиб бериш кенгайтирилсин.

Импорт соҳасида фан-техника тараққийлини жадаллаштириш, ҳалқ хўжалигининг прогрессини машина-ускуналарга, энг янги технологияларга, хом ашё ва материалларга бўлган эҳтиёжларини, шунингдек аҳолининг ҳалқ истеъмол қиладиган молларга талабонини тўлароқ қидириш учун ҳалқ-еро меҳнат тақсироти имкониятларидан оқилона фойдаланилсин.

XII. Экономиканинг барча бўғинларида бошқарувни тақомиллаштириш, хўжалик юритиш даражасини ошириш

Бутқ социализм экономикасининг имкониятлари ва афзалликларидан тўлиқ фойдаланиш мақсадида ишлаб чиқариш миқдорини ўсганлигини, иқтисодий алоқаларнинг мураккаблашганлигини, фан-техника революциясининг талабларини эътиборга олиб, ҳалқ хўжалигини бошқариш илчилли билан яқинлашсин.

Ун биринчи беш йилдаги хўжалик механизмининг тақомиллаштириш ҳамда иш самардорлигини ва сифатини кучайтириш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирлар комплексини жорий қилинсин. Бошқарувнинг ташкилий структурасини, иш услуби ва методлари яқинлашсин. Ҳалқ хўжалигини бошқарув партиянинг мамлакатини иқтисодий ва социал ривожлантириш ҳақидаги марорларини бажаришга, экономикада интенсификаш ривожлантириш йўлига қидириш, тақомиллаш, халқнинг турмуш даражасини оғиришга қаратилсин.

Ҳалқ хўжалигини бошқарувидаги марказий бўғини сифатида планлаштиришнинг роли оширилсин. Партиянинг иқтисодий сифатини амалга оширишнинг асосий воситаси бўладиган йиллик планнинг аҳамияти, планларнинг социал йўналиши кучайтирилсин. Марказлаштирилган тартибда планлаштириш юзасидан даражага қўйилсин, планларда ишлаб чиқаришнинг ички резервлари ва фан-техника тараққийлини ҳўнқўйи ютуқлари тўлароқ ҳисобга олинсин.

Планлаштиришда биринчи навбатдаги вазифаларни тўғри белгилаш, ҳалқ хўжалигига юзасидан натижаларга эришишнинг энг самарали йўллари тақаб олдиш таъминлансин.

Иқтисодий ва социал ривожланиш давлат перспективасидаги узув таркибий қисмлари сифатида тармоқ комплекс программаларидан кенг фойдаланилсин, бу планлар асосда бериш, пиловар натижаларга ва конвент илмий-техникавий, иқтисодий ва социал проблемаларни ҳал этишга йўналишти даражаси оширилсин. Программаларни бошқаришнинг самарали системалари юзугда келтирилсин ва татбиқ этилинсин.

Ҳалқ хўжалигининг ўзаро боғланган тармоқларини ва мамлакатнинг иқтисодий раёонларини ривожлантиришнинг планлаштиришга комплекс равишда ёндашилсин. Барча қўрсаткичлар бўйича баланслаштирилган план топшириларини ишлаб чиқин таъминлансин. Шу мақсадлар учун техникавий-иқтисодий нормативлардан фойдаланилсин.

Экономикани раҳбарлигининг ҳамма босқичларида тармоқларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, ишлаб чиқаришнинг тўлароқ авж эттирадиган, уни ўстиришни, ишлаб чи

(Боши еттинчи бетда).

Савдо-сотиқни, аҳолига маданий-маиший хизмат тармоқ:

1981—1985 йилларда ва 1990 йилгача бўлган даврда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий йўналишлари партиянинг иқтисодий стратегиясига мувофиқлаштирилиб, шунинг билан бир қаторда, ишлаб чиқилган бўлиб, ўн биринчи беш йилликда давлат

Хитда юксак ириовард натижаларга эришни ваъизларининг
Хат этилдида ҳар бир кишининг қўшалигани. Ҳиссаси муҳим
эканлигининг ҷузур ағлаш руҳида тарбиялаш зарур. Ҳин
бир меҳнат коллективи самаралорининг ошириш йўлини
Ўзининг жоножон иш деб, олга қараб муваффақиятга ҳа
ракат қилишининг зарур шарти деб билишни лозим. Ун бичин
и беш йилдинки амалга ошириш, ишлаб чиқарин резерв
ларини тула-туқис сафарбар қилиш, ша ва техника ютуқла
рини тез жорий этиш, ҳақ меҳнати билан яратилган ҳама
нарсаларни оқилона фойдаланиш учун умумҳалқ соҳалистин
мушобакасини кенг ривожлантириш мўҳимдир. Ҳудудик юб
ишининг ялғов таъжирбаси ҳамма ерда мавжуддир. Бу таъ

Беш Билдирини муваффақиятلىق бажарилишини мамлакатнинг иқтисодий потенциаллини янада кўбайтиришини ва халқ фараонлигини оширишини, Совет давлати мудофаса кудратини юксак даражада бутилишини татминлайди, унинг халқаро майдондаги ору-этиборини янада юксак даражага кутарса, жахон социализм системасини мустахкамлаша ва тинчлик ҳамда социал тараққийт учун кураштагган барча кучларни жинслагатириша ёрдам берали.

КПСС Марказий Комитети совет халқи Ленин партиясининг рухбалигида коммунистик курилиша, Ватанимизнинг кудратини мустахкамлаша ангидан-яги ютуқларга эришади, деб катий ишонч билдирали.

3